

TREBALL DE FI DE MÀSTER

**LES RELACIONS DELS CENTRES EDUCATIUS
DEL DISTRICTE D'HORTA-GUINARDÓ DE
BARCELONA AMB ELS CENTRES I ENTITATS
DEL SEU ENTORN PROPER**

Oriol Peris i Baldrich

Dirigit per Eva Neus Miralles Sire

Màster en Innovació en la Intervenció Social i Educativa

UNIVERSITAT ROVIRA i VIRGILI

Tarragona

Setembre 2024

Nota de l'autor:

AGRAÏMENTS:

A les professores, Eva Neus Miralles, tutora del treball i a la Clàudia Maria Anleu com a coordinadora, pel seu acompanyament en la seva elaboració.

Al Francesc, la Judit, l'Agustí, la Júlia, l'Anna, l'Emma, l'Olga i el Sergi com a integrants dels equips directius dels centres educatius que han posat temps i han col·laborat a la prova pilot de l'estudi i han fet el retorn per poder ajustar els qüestionaris. També a la Júlia B i al Gerard que han facilitat les gestions als seus centres educatius.

Al Joan Fontdeglòria, de la direcció del CRP del Servei Educatiu d'Horta-Guinardó de Barcelona, per confiar en l'estudi i sempre està disposat a col·laborar.

A l'Anna Vera, tècnica de Gestió Territorial d'Horta-Guinardó, a la Xesca Córcoles, referent d'educació i del barri de Montbau i direcció de serveis a les persones i al territori del districte d'Horta-Guinardó, al Ramon Torra, coordinador de l'Espai Torre Jussana i al Marc Barbeta, professor del Departament de Sociologia de la UAB, per les seves informacions i contribucions.

A la Laia Font, tècnica de l'Agència de Salut Pública de Barcelona, tant pel seu suport humà com d'expertesa professional.

Als integrants dels equips directius dels centres d'educació especial, infantil, primària i secundària del districte d'Horta-Guinardó participants als qüestionaris de l'estudi.

RESUM:

Aquest estudi analitza les relacions entre els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona amb els centres i entitats del seu entorn proper, amb l'objectiu d'identificar els tipus de relacions establertes, les estratègies desenvolupades i els beneficis resultants. Realitzada en un entorn conegut per l'investigador i amb el suport del Centre de Recursos Pedagògics local, la recerca destaca la importància de les col·laboracions educatives amb l'entorn, basant-se en necessitats pedagògiques, com l'aprofitament de la cultura local per al desenvolupament integral de l'alumnat, i necessitats socials, com la convivència amb la diversitat i l'enfortiment del sentiment comunitari. El treball de camp ha evidenciat una predisposició notable dels centres educatius d'Horta-Guinardó a col·laborar amb l'entorn amb una tendència comunitària per tal d'enfortir la seva relació i aprofitar els recursos que ofereix. Finalment, es proposa l'expansió de la investigació a altres territoris per comparar i enriquir els resultats, promovent una educació integral i connectada amb la realitat social, aportant beneficis tant als individus com a la societat en conjunt.

***Paraules clau:** educació, pedagogia, societat, Barcelona, Horta-Guinardó, centres educatius, entorn, comunitat, aprenentatge alumnat, cohesió social, estratègies educatives, beneficis.*

ABSTRACT:

This study analyzes the relationships between the educational centers in the Horta-Guinardó district of Barcelona and the nearby centers and entities, with the aim of identifying the types of relationships established, the strategies developed, and the resulting benefits. Conducted in a familiar environment for the researcher and with the support of the local Pedagogical Resource Center, the research highlights the importance of educational collaborations with the surrounding environment. It addresses pedagogical needs, such as leveraging local culture for the integral development of students, and social needs, such as promoting coexistence with diversity and strengthening community bonds. Fieldwork has shown a significant predisposition of Horta-Guinardó educational centers to collaborate with their environment, with a community-oriented approach to strengthen their relationship and utilize available resources. Finally, the expansion of the research to other territories is proposed to compare and enrich the results, promoting an education that is integral and connected to social reality, bringing benefits to both individuals and society as a whole.

***Keywords:** education, pedagogy, society, Barcelona, Horta-Guinardó, educational centers, environment, community, student learning, social cohesion, educational strategies, environmental benefits.*

ÍNDEX

---

1. INTRODUCCIÓ	6
2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	10
2.1 La necessitat social de la relació dels centres educatius amb el seu entorn	10
2.2 El paper de l'educació. Realitat, oportunitats i beneficis	11
2.3 La importància de la relació dels centres educatius amb el seu entorn	14
2.4 Iniciatives i estratègies sorgides per millorar la relació dels centres educatius amb el seu entorn	16
2.5 Modalitats de centres educatius segons la relació amb el seu entorn	18
2.6 L'enfocament comunitari	20
2.7 Reptes i limitacions d'establir relacions amb l'entorn	23
2.8 D'ara en endavant.	25
3. CONTEXT SOCIOECONÒMIC, POLÍTIC I CULTURAL DEL LLOC DE L'ESTUDI	27
4. OBJECTE GENERAL DE L'ESTUDI I OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ	33
4.1 Objectius de desenvolupament sostenible	33
4.2 Impacte de la recerca	35
4.3 Indicadors, impacte, tipologia d'impacte i tècniques per mesurar-lo	38
4.4 Cronograma d'impacte	44
5. PLANTEJAMENT METODOLÒGIC	45
5.1 Preguntes inicials	45
5.2 Hipòtesis	45
5.3 Disseny metodològic.....	46
5.3.1 Tècniques d'investigació	46
5.3.2 Població d'estudi	51
5.4 Consideracions ètiques.....	53
5.5 Recollida i classificació de les dades.....	54
6. PLA DE TREBALL	59

7. EXPOSICIÓ I ANÀLISI DELS RESULTATS	60
7.1 Sobre les activitats que desenvolupen els centres educatius	60
7.2 Estratègies desenvolupades per relacionar-se amb l'entorn	68
7.3 Model dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó	71
7.4 Beneficis i valoracions de les activitats amb l'entorn	72
7.5 Limitacions del treball	77
8. CONCLUSIONS	78
9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	82
10. ANNEXOS	87
10.1 Model de qüestionari.....	87

1. INTRODUCCIÓ

Durant la meua **experiència al camp de l'educació** i com a mestre, he vist diferents tipus de relacions, col·laboracions i implicacions dels centres educatius d'infantil, primària i secundària amb el seu territori, barri o municipi. Aquest tipus de relacions que s'estableixen són diferents i acaben generant uns vincles, unes dinàmiques i experiències amb el seu entorn més pròxim que donen una sèrie d'oportunitats i beneficis interessants per les persones que hi participen tant del centre educatiu com de les persones, organitzacions, col·lectius, administracions o institucions implicades.

A partir d'aquest fet que he anat observant, de la meua inquietud i de la perspectiva que **l'educació va més enllà del sistema educatiu** i que és necessari que tingui un paper actiu i s'estableixin col·laboracions amb el seu entorn per tal que estigui més connectat amb la realitat social han estat arguments que m'han motivat i interessat per iniciar **l'estudi sobre les relacions que tenen els centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper**. Un estudi que es troba dins l'àmbit educatiu i que principalment pretén identificar el tipus de relacions que estableixen els centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper i les oportunitats i beneficis que aquestes relacions generen.

A més a més de les motivacions i observacions personals per tal de realitzar l'estudi sobre aquest tema han estat reforçats els motius de l'elecció quan m'he anat endinsant en l'anàlisi documental on he anat trobant **evidències que donen base i argumentació de la necessitat d'establir relacions entre els centres educatius amb el seu entorn**, una estratègia de millora educativa, de construcció de la ciutadania i de transformació social. Una connexió que promou l'empoderament de les persones, el treball en xarxa, la solidaritat i la participació, enriquint l'experiència dels centres educatius i de la comunitat. Aquesta estratègia cada vegada està més present en els diferents projectes educatius dels centres amb l'objectiu d'oferir a la comunitat educativa i a l'alumnat un altre tipus d'oportunitats i experiències per millorar el coneixement i la implicació amb l'entorn, el treball col·laboratiu, l'aprenentatge i el desenvolupament de certs sabers i competències.

Des de fa dècades, teòrics i professionals de l'educació estan preocupats alhora per millorar l'eficiència dels centres educatius. Hi ha moltes propostes per entendre com han de canviar aquestes organitzacions per satisfer les necessitats de la societat actual. Algunes de les propostes vinculen directament la millora dels centres educatius amb les seves relacions amb l'entorn (Muñoz et al., 2013) especialment considerant la societat en la qual estem immersos en l'actualitat (Martín i Morales, 2013). I és així com **moltes comunitats educatives estan treballant en l'actualitat perquè l'alumnat aprengui en altres llocs més enllà de l'edifici dels centres educatius**. Com diu Bonafé i Rogero (2021), l'educació com a procés relacional i espai sistèmic és important que estigui vinculat amb el món real, amb el context el qual es troba. Tanmateix, qualsevol proposta innovadora que vingui d'aquest àmbit **ha de tenir en compte si no vol situar-se fora de la vida quotidiana dels ciutadans el seu entorn pròxim** ja que són els espais a on es desenvolupen les nostres vides.

Al mateix temps, diferents organitzacions i administracions, autonòmiques i locals estan prenent més mesures per adaptar l'educació a aquest canvi necessari, amb l'objectiu de crear una societat que pugui fer front als nous reptes del futur amb més fortalesa i preparació (Arqbaq et al., 2021). En els últims anys, també des **l'Ajuntament i el Consorci d'Educació de Barcelona** hi ha la intenció per treballar amb la intenció que els centres educatius constitueixin un promotor directe de l'acció comunitària per la inclusió social, un fet rellevant que s'afegeix a la justificació de l'elecció del tema de l'estudi (Direcció de Serveis d'Acció Comunitària, 2016).

A més a més d'aquestes idees, aquest estudi posa de manifest la **necessitat d'un compromís actiu de la societat en el procés educatiu**. Identificar i descriure les relacions dels centres educatius amb el seu entorn ofereix una oportunitat per **comprendre les dinàmiques i experiències que es generen entre els diferents agents d'un territori**. És un camí cap a una educació més integral i integrada amb l'entorn, que permet comprendre millor la realitat social, una realitat en constant evolució. La col·laboració activa amb la comunitat també és una oportunitat per enriquir el capital social, relacional i cultural facilitant l'intercanvi de coneixements i habilitats i enfortint el sentiment d'identitat i pertinença. Una inversió en el **benestar col·lectiu** que no

només beneficia les persones i els agents implicats, sinó també la societat en el seu conjunt.

D'aquesta manera **l'estudi permet descriure i comprendre millor les relacions que estableixen els centres educatius**, en aquest cas, **del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona amb els centres i entitats del seu entorn proper**, saber com s'integren i veure les oportunitats i els beneficis que poden generar. També es poden identificar certs beneficis que inclouen l'aprenentatge de l'alumnat i la cohesió amb el seu entorn. Amb aquesta investigació, els centres educatius tenen l'oportunitat alhora de fer una revisió, reflexió i valoració de les relacions que tenen amb el seu entorn proper i si creuen convenient fer algun tipus de modificació en la seva dinàmica i projecte educatiu.

Per tal d'escollir el territori per desenvolupar l'estudi he tingut en compte que fos un entorn conegut per mi i que pogués tenir accessibilitat per tal d'obtenir les dades dels centres educatius. El districte d'Horta-Guinardó, és el lloc on hi resideixo, és on està situada l'escola dels meus fills i pensava com així ha estat que em generaria més oportunitats per obtenir informació de cara el treball de camp pel fet de conèixer més l'entorn i tenir-hi més vincles. Acompanyen aquests arguments d'escollir aquest entorn per fer l'estudi el fet que el Centre de Recursos Pedagògics (CRP) del Servei Educatiu d'Horta-Guinardó es va mostrar interessat en col·laborar-hi, la qual cosa encara ho feia tot més interessant i viable.

El mètode desenvolupat a l'estudi principalment ha estat quantitatiu. Per l'obtenció de les dades s'ha emprat la tècnica dels qüestionaris per aconseguir dades d'un ampli nombre d'informants, millorant la comprensió de les relacions entre els centres educatius i les entitats locals del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona. A més, s'ha realitzat una exhaustiva investigació documental, especialment en la fase inicial de l'estudi, per recollir, seleccionar i analitzar informació de diverses fonts i tenir una bona base teòrica. Aquesta combinació de tècniques ha permès establir una base sòlida, avaluar l'estat actual del tema i afavorir una discussió més informada, portant a conclusions més precises. Les limitacions de l'estudi inclouen la manca d'expertesa en estadística, la dificultat en la gestió del volum de dades, i la impossibilitat de realitzar certes comparatives i anàlisis de xarxes.

Alguna de les **conclusions principals de l'estudi** subratllen la rellevància de les col·laboracions educatives amb l'entorn, ressaltant tant les necessitats pedagògiques com les socials posant de manifest com l'aprofitament de la cultura local contribueix al desenvolupament integral de l'alumnat, mentre que la convivència amb la diversitat i l'enfortiment del sentiment comunitari són essencials per a una cohesió social efectiva. Els resultats del treball de camp revelen una clara predisposició dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona per establir relacions amb el seu entorn proper, mostrant una tendència cap a un enfocament comunitari que permet enfortir aquestes connexions i aprofitar els recursos locals disponibles.

L'estudi realitzat pot representar una bona eina per ser aplicada i ampliada a altres territoris. Aquesta expansió permetria observar si els resultats i conclusions obtinguts són consistents en contextos geogràfics, culturals i socials diferents. A més, estendre l'estudi pot ajudar a identificar variacions territorials que podrien influir en els resultats, aportant així una comprensió més rica i completa del fenomen investigat. Per a la implementació d'aquesta ampliació, és essencial establir col·laboracions amb institucions locals i persones expertes del territori, garantint que l'estudi s'adapti a les especificitats de cada entorn. Això inclou la selecció de mostres representatives, l'ajust de metodologies i la consideració de factors culturals particulars que podrien influir en la recollida i anàlisi de dades.

L'extensió de l'estudi a altres territoris també pot oferir beneficis pràctics. Per exemple, les polítiques i intervencions basades en els resultats de l'estudi podrien ser més efectives si es basen i es comparen en dades obtingudes de diverses zones. A més, aquesta expansió pot fomentar la creació de xarxes de recerca, afavorint l'intercanvi de coneixements i experiències entre les persones investigadores. En resum, la possibilitat d'extendre l'estudi a altres territoris és una oportunitat que pot enriquir significativament els resultats i les aplicacions pràctiques de la investigació, a més de contribuir a una comprensió més global del tema d'estudi.

2. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

2.1 La necessitat social de la relació dels centres educatius amb el seu entorn

Durant el segle XX s'han estat produint uns **canvis socials importants** que cada vegada es produeixen amb més rapidesa. Uns canvis que han anat tendint cap a un augment de relacions associatives o instrumentals, centrades en interessos particulars més que col·lectius, possibilitant la fragmentació de la dimensió social i dificultant l'abordatge col·lectiu d'assumptes i projectes compartits (Subirats i Albaigés, 2006). **Entrats al segle XXI**, amb una mobilitat major i grans desplaçament humans s'han anat generant societats cada vegada més pluralistes i diverses la qual cosa ha anat portant a una divisió més significativa dels interessos i les identitats col·lectives. Això ha fet sorgir noves demandes i necessitats socials associades a diferents grups i a les diverses situacions i condicions de vida de les persones (Carmona i Rebollo, 2009 i Delval 2013).

La realitat social i institucional doncs comença a estar en crisi per la reconfiguració cultural, l'emergència ecològica i d'un individualisme que fa augmentar la vulnerabilitat social i que afecta d'una forma important la qualitat de vida així com les experiències, interpretacions i expectatives que les persones tenen amb els seus entorns de referència (Martínez i Rogero, 2021 i González i Longás, 2022). D'aquesta complexitat de fenòmens, **l'individualisme està present en l'educació** i en conseqüència influeix en la fragmentació social dificultant la construcció de les identitats col·lectives i multiplicant les probabilitats de reproducció i manteniment de les desigualtats entre els diferents subjectes (Essomba, 2019).

Amb tots aquest fets s'ha anat fent palès doncs d'adaptar-nos a **una societat en constant transformació** i de la necessitat d'entendre la complexitat d'aquesta per tal de poder anar afrontant les situacions que s'ofereixen (Delval, 2013 i Martínez i Rogero, 2021). Hi ha tendències de canvi per anar treballant i reconduir aquesta **societat més individualista** fent que la cultura organitzacional es reinventi passant de models organitzatius basats en el comandament i el control jeràrquic a formes organitzatives més planes, participatives, col·laboratives, connectades en xarxa i adaptatives, fent augmentar així la flexibilitat de les institucions (Martín-Moreno, 2010, Martín i

Morales, 2013 i Díaz et al., 2018). Uns **canvis que influeixen en la manera com les organitzacions i també els centres educatius es comuniquen i es relacionen amb el seu entorn** (Gairín i Rodríguez-Gómez, 2010, citat per Muñoz et al., 2013 i Tort i Simó, 2015) i que fomenta la seva interrelació per tal de tenir en compte la societat en què vivim amb tota la seva complexitat multidimensional. L'entorn pot entendre's a diversos nivells, des de la petita comunitat local, amb la qual el centre educatiu pot tenir interacció, fins a la comunitat global mundial. Està relacionat amb les persones i es forma a partir d'experiències directes o indirectes i inclou elements, factors i esdeveniments diversos que configuren el context on viu un individu o una comunitat. Quan més divers i imprevisible sigui l'entorn, més atenció caldrà prestar-hi (Federación de Enseñanza de CCOO de Andalucía, 2011 i Martín-Moreno, 2012).

Aquest context social canviant que existeix en l'actualitat fa necessari **repensar la cultura dels centres educatius** on la seva identitat està influenciada pel territori on es troba (Martín-Moreno, 2010). Una cultura de creació col·lectiva que va més enllà dels processos individuals i afecta tant les activitats com els comportaments col·lectius i organitzacionals (Subirats i Albaigés, 2006) i que ha de ser constructiva en relació amb el seu entorn i tolerant amb la diversitat de valors (Martín-Moreno, 2010 i 2012).

2.2. El paper de l'educació. Realitat, oportunitats i beneficis

L'educació, com a pilar fonamental per a la societat i el seu desenvolupament està influenciada pel context social. I d'aquesta manera, la dinàmica dels centres educatius, com a part del sistema sociocultural ha vist en les últimes dècades canvis profunds que afecten tots els implicats (Civís, 2021) fent que hagin de **preparar als futurs ciutadans per aquesta societat cada cop més canviant i complexa** (Martín i Morales, 2013). La mobilitat social ara requereix desenvolupar noves estratègies per integrar aquest fenomen construint projectes educatius forts. Això implica **establir vincles, comunicació i coordinació tant dins com fora de les aules amb diversos agents educatius i de la comunitat** ajudant a fomentar la participació social facilitant experiències que reflexionin i redefinixin aquests contextos socials i les relacions que poden haver-se vist afectades garantint alhora una continuïtat i coherència entre el centre educatiu i l'entorn (Gordó, 2012, Tort i Simó, 2015 i González i Longás, 2022).

Els centres educatius necessiten recompondre les seves relacions amb el territori per poder seguir complint les seves funcions (Casares i Vila, 2009) i enfortir la seva vinculació tenint en compte el seu entorn i els habitants que viuen al seu voltant (Delval, 2013). Com a agents de socialització, han d'estar connectats i socialitzar-se amb la comunitat per estar preparada per satisfer totes les necessitats que la societat li planteja preparant l'alumnat per integrar-se (Subirats et al., 2003 i Martín-Moreno, 2010). **El canvi en essència és reconèixer que els centres educatius han de prestar atenció i col·laborar amb l'entorn** ja que estan ubicats en el context d'un barri o una comunitat més amplis i que, alhora, aquest sistema social més ampli també té una funció rellevant en l'educació (Tort i Simó, 2015 i Díaz et al., 2018).

Com a tal, les organitzacions educatives han anat buscat connexions i sinèrgies per tal d'anar augmentant les **aliances amb el seu entorn i la seva comunitat** amb l'objectiu de compartir recursos i cercar conjuntament noves solucions a problemes i necessitats comunes. Per una part amb la finalitat d'obtenir el màxim benefici del **capital humà** de la pròpia organització, i per l'altra per tal d'ampliar el **capital social** buscant aliances amb l'entorn socioeducatiu més proper (Díaz et al., 2018). Els centres educatius i el seu entorn (barri, districte o municipi) són dos agents que necessàriament han d'anar vinculats en la formació de les persones. Els centres educatius, com a espais educatius d'aprenentatge i com a entitats que formen part del seu entorn han d'estar oberts i connectats amb la societat ja que tenen un compromís i una responsabilitat amb aquest entorn i la seva comunitat.

La col·laboració entre els centres educatius i el seu entorn aporta avantatges tant educatius com socials i són essencials, ja que es complementen per reconèixer els valors socials, per preparar-se per noves demandes culturals i productives i resoldre problemes comuns. Com a tal, els centres educatius han de treballar activament i de forma conjunta amb aquest entorn o comunitat local per integrar l'entorn urbà i els seus habitants com a components essencials de l'àmbit educatiu (Subirats, 2002). El municipi, districte o barri, com a entorn proper dels centres educatius, juga un paper creixent com a agent educatiu i espai de gestió per prendre decisions educatives adaptades a les necessitats locals. Tant els municipis, districtes o barris com els centres educatius poden contribuir reciprocament: els primers, sensibilitzant sobre les qüestions educatives i facilitant recursos i col·laboracions; les segones, millorant la qualitat

educativa, fomentant el sentit de pertinença i participant en iniciatives comunitàries, socials i culturals. Aquesta col·laboració és essencial per avançar cap a centres educatius més inclusius, flexibles i participatius, connectant les organitzacions educatives amb el seu entorn i els agents socioeducatius per aconseguir objectius comuns de millora i desenvolupament comunitari. Tanmateix el centre educatiu ha de reafirmar el seu paper clau en la formació de ciutadans amb aquests canvis per anar connectant les accions educatives amb l'entorn fent que els centres educatius es vagin tornant espais més oberts, inclusius, diversos, fomentant una socialització integradora (Muñoz et al., 2013).

Segons Martín-Moreno (2010), **un centre educatiu que s'obre al seu entorn busca assolir diversos objectius importants**. En primer lloc, afavorir una educació integral de l'alumnat, enriquint la seva experiència educativa amb recursos externs. També pretén millorar el procés d'ensenyament, oferint metodologies i eines noves gràcies a la col·laboració amb entitats externes. A més, busca promoure l'educació permanent de la comunitat, convertint-se en un centre d'aprenentatge continu per a totes les edats. Un altre objectiu és rendibilitzar les instal·lacions escolars, aprofitant-les per a activitats comunitàries fora de l'horari lectiu.

L'entorn de cada centre educatiu ofereix un conjunt de talents inexplorats i oportunitats per al seu desenvolupament institucional i per millorar els nivells d'èxit de l'alumnat. Aquest **èxit educatiu de l'alumnat** depèn de diversos factors, sent una de les més importants la relació entre la vida del centre educatiu i la de fora d'ella. Quan les activitats educatives es fan en col·laboració amb l'entorn, l'alumnat aprèn de manera més pràctica com la gent interactua amb el seu ambient, observant diferents conductes i aprenent a viure en comunitat, amb la família, els veïns i altres grups. L'aprenentatge d'habilitats socials depèn de la seva participació i cooperació efectiva. **Aquesta implicació amb l'entorn acaba proporcionant un millor rendiment de l'alumnat i l'ambient que necessiten pel seu complet desenvolupament** (Martín-Moreno, 2001, 2010 i 2012).

Els centres educatius, com a institució, formen una xarxa de relacions i interessos suficientment específics i intensos, la qual cosa poden generar sòlids processos

d'integració (Subirats, 2002). Quan s'integren mitjançant la seva contextualització amb l'entorn milloren la qualitat educativa i la de la seva comunitat educativa. Alhora fomenten la innovació i el perfeccionament docent ja que es produeixen noves oportunitats d'aprenentatge permetent l'intercanvi d'idees i pràctiques amb altres professionals i institucions. Si el centre té proximitat amb l'entorn social permet tenir una visió més àmplia i completa generant una implicació més activa i així una comprensió més òptima de la societat aprofitant les oportunitats que ofereix l'entorn i promovent aprenentatges funcionals als problemes socials locals, essencials per a la comunitat educativa i el seu desenvolupament personal i comunitari (Federación de Enseñanza de CCOO de Andalucía, 2009 i Martín-Moreno, 2010 i 2012). És necessària doncs la col·laboració entre els agents per transformar l'escenari educatiu en un ecosistema educatiu on tots els agents estiguin connectats, treballant junts i enriquint-lo (Civís, 2021).

Aquesta relació entre el centre educatiu i l'entorn és **especialment important en zones socialment desafavorides**, ja que adaptar l'oferta educativa a les necessitats de la comunitat pot ser una estratègia efectiva per compensar les desigualtats educatives (Martín-Moreno, 2010). Els entorns propers són fonamentals perquè afecten diversos aspectes socials, econòmics i culturals, així com les xarxes i relacions socials. Són els llocs on es manifesten desafiaments com l'exclusió, la segregació, la pobresa i la malaltia, i on es poden construir respostes col·lectives a aquests problemes (Martínez i Rogero, 2021).

Cal reconèixer la diversitat de perfils existents entre els diversos agents d'una comunitat, incloent-hi professionals dels serveis, entitats, empreses i administracions amb trajectòries variades; persones voluntàries i activistes en organitzacions sense ànim de lucre; individus independents de grups específics; i càrrecs polítics compromesos en l'acció comunitària. Aquesta diversitat enforteix la cohesió i fomenta un entorn inclusiu i participatiu per a tots els membres de la comunitat (Alcántara et al., 2022).

2.3. La importància de la relació dels centres educatius amb el seu entorn

Són molts els autors que han destacat en el seu moment com l'entorn influeix en els individus i el seu desenvolupament. Alguns d'ells han subratllat la necessitat d'una

actitud de canvi constant per millorar-lo fet que implica la creació d'espais que fomentin el coneixement, l'aprenentatge, la creativitat i la dinàmica, posant les persones com a protagonistes del seu desenvolupament (Subirats i Albaigés, 2006). Filòsofs com Plató i Aristòtil ja subratllaven la importància de l'educació en la formació dels ciutadans i el benestar de la societat. Aquesta **perspectiva històrica destacava la necessitat que els centres educatius estiguin integrats i siguin part activa del seu entorn**. Al llarg dels segles, la interacció entre els centres educatius i la comunitat ha estat crucial per al desenvolupament educatiu i social, demostrant que les relacions estretes entre institucions educatives i la societat són vitals per al progrés.

John Dewey, pensador educatiu del S.XIX i XX, destacava la importància de connectar l'escola amb l'entorn i de combinar el model educatiu presencial amb un model d'educació més expansiu aprofitant al màxim la cultura del territori, més àmplia, completa i segura (Arqbaq et al., 2021). Per la seva part, Decroly, pedagog de l'Escola Nova del segle XX, afirmava que hi ha una estreta relació entre l'infant i el seu entorn. Creia que és crucial que l'infant explori i aprengui del seu entorn natural i sociocultural per desenvolupar-se de manera integral. També Vigotsky, un dels grans teòrics de l'educació del S.XX, entenia que l'aprenentatge és un procés on es reconstrueix el coneixement a partir de la interacció entre l'experiència personal de l'alumne i el seu context social. Així, tot enfocament educatiu ha de tenir en compte l'estreta relació amb l'entorn en què es desenvolupa i on interactuen diversos agents educatius (Federación de Enseñanza de CCOO de Andalucía, 2009 i 2011). Kamii Constance, mestra i doctora en educació del S.XX i XXI, proposava una comprensió i coneixement de l'entorn que superi la simple observació i descripció dels objectes i situacions. Proposava que l'alumnat interactuï amb els elements del seu entorn, s'hi involucri i faci suggeriments.

Autors més contemporanis com San Fabián, Apple, Beane i Gairín subratllen la importància de la relació entre les organitzacions educatives i el seu entorn, així com la participació social en l'educació. Argumenten que una societat democràtica fomenta la participació tant dins com fora dels centres educatius, i destaquen la necessitat de centres educatius democràtics que es construeixin amb la col·laboració de la comunitat. A més, consideren que la participació de l'entorn en l'educació, més enllà dels mecanismes formals, té un valor intrínsec com a indicador de qualitat i contribueix a millorar els processos d'ensenyament i aprenentatge (Muñoz et al., 2013).

2.4 Iniciatives i estratègies sorgides per millorar la relació dels centres educatius per relacionar-se amb l'entorn

Segons Martín-Moreno (2001), per tal d'augmentar les relacions amb l'entorn social és necessari aprofitar els recursos locals per a la pràctica educativa amb la necessària informació detallada sobre els serveis disponibles a l'entorn. Casares i Vila (2009), per la seva part esmenta una sèrie d'iniciatives conjuntes per tal de crear unes noves relacions entre els centres educatius i l'entorn com la d'establir plans consensuats que coordinin els serveis educatius en un territori, tenir el suport dels agents educatius del territori, augmentar l'autonomia dels centres escolars, reorganitzar l'administració educativa incorporant als municipis i per últim, entre d'altres, modificar la cultura professional del professorat.

Per la seva part segons Canut i Pujol (2021) existeixen diferents estratègies per tal de connectar l'activitat del centre educatiu amb l'entorn:

- Emmarcar el projecte educatiu del centre en els plans estratègics educatius locals
- Compartir objectius i projectes amb els centres educatius del territori
- Establir accions que aposten per l'ús obert, social, educatiu i cultural dels espais i equipaments dels centres educatius i generar sinèrgies amb les propostes i recursos educatius del territori.
- Desenvolupar accions perquè l'alumnat i les seves famílies participin en la vida comunitària i local del seu entorn.
- Coordinar i implicar en la mateixa tasca educativa els diversos agents educatius de la comunitat.

L'exploració no organitzada de l'entorn també és una pràctica que ofereix noves oportunitats per tal de descobrir altres zones del territori i que pot afavorir el teixit urbà potenciant el contacte entre generacions, enriquint les seves interaccions i revitalitzant espais comunitaris per compartir experiències i projectes conjunts (Arqbaq et al., 2021).

Estudis internacionals sobre reforma educativa i canvis escolars al segle XXI subratllen la importància de les xarxes de col·laboració entre professionals i organitzacions educatives d'una comunitat per a la formació docent i la millora dels resultats educatius

(Díaz et al., 2018). També subratllen diversos estudis de la importància de gestionar de manera estructurada les relacions i establir un projecte compartit amb objectius clars perquè les iniciatives siguin efectives i puguin orientar-se cap als ecosistemes educatius desitjats (Civís, 2021).

A **Catalunya**, especialment, per tal d'establir acords de cooperació educativa i amb l'objectiu de potenciar les relacions entre els centres educatius i el territori, en els últims anys, han tingut incidència i s'han posat en pràctica nous plans educatius i diferents iniciatives i programes. Aquestes formulacions noves i agents educatius han canviat tant el paper físic com simbòlic dels centres educatius, impulsant noves modalitats i estratègies per connectar les escoles amb el seu entorn i territori, creant vincles nous dins d'un sistema formatiu integrat més ampli (Tort i Simó, 2015).

- La ciutat educadora. Encara que la idea té referents històrics, el moviment de ciutats educadores comença amb el Primer Congrés de Ciutats Educadores a Barcelona el 1990, on s'estableixen els principis per promoure l'educació a les ciutats, adaptant-los als nous desafiaments i necessitats socials globals (Civís et al., 2007 i Casares i Vila, 2009).
- Els Projectes Educatius de Ciutat (PEC) són una experiència que sorgeix i es desenvolupa principalment a Catalunya, iniciada per Barcelona (Civís et al., 2007). Serveix per buscar un compromís ciutadà amb l'educació així com identificar la situació educativa actual del municipi, les fortaleses i desafiaments, i per establir les seves prioritats i objectius.
- Els Plans Educatius d'Entorn (PEE). Responen a una iniciativa del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (2005) que busca establir una nova manera d'entendre l'educació més enllà de les escoles, basat en col·laboració oberta i l'aprenentatge en xarxa dels diversos agents educatius amb l'objectiu general d'assolir "l'èxit educatiu de tot l'alumnat en totes les seves dimensions" (Civís et al., 2007).
- El Pla de Barris. És un programa posat en marxa per la Generalitat de Catalunya l'any 2004 amb l'objectiu de millorar barris o àrees urbanes que necessiten d'una atenció especial. A l'Ajuntament de Barcelona, aquesta iniciativa ajuda a abordar en l'actualitat diversos aspectes clau com l'educació, l'acció comunitària,

la sostenibilitat ambiental i l'emergència climàtica, entre d'altres (Ajuntament de Barcelona, s.f).

- Aprentatge i servei. L'ApS és una proposta educativa amb utilitat social que aborda necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo combinant l'aprenentatge amb els del servei a la comunitat (Batlle et al., 2006 i Aprentatge servei, s.f).
- Les comunitats d'aprenentatge. Principalment busquen transformar social i culturalment mitjançant pràctiques educatives efectives, provades científicament per millorar el rendiment acadèmic i la convivència, involucrant els professionals de l'educació, famílies, associacions locals i voluntaris.
- Xarxes pel canvi. Programa generat pel Consorci d'Educació de Barcelona l'any 2017 per tal de contribuir a la transformació educativa (Consorci d'Educació de Barcelona, s.f).
- Aliança educació 360. És una iniciativa social i política iniciada el 2018 per la Fundació Bofill, la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya i la Diputació de Barcelona, que proposa integrar els aprenentatges que es donen en tots els moments i llocs de la vida de les persones (Educació 360, s.f).
- Escoles Magnet o Escoles Tàndem. Són programes que busquen transformar i donar una identitat única a un centre educatiu mitjançant un procés d'innovació i de col·laboració amb una institució destacada (Generalitat de Catalunya, s.f i Magnet, s.f).
- Entre d'altres iniciatives i projectes també podem esmentar “El comerç i les escoles”, el “Passaport Edunauta”, les “Xarxes d'infància i adolescència”, la “Xarxa territorial de cultura digital” o els “Patis oberts”.

2.5 Modalitats de centres educatius segons la seva relació amb l'entorn

Els centres educatius es relacionen de manera diversa i específica amb el seu entorn, adaptant-se a les necessitats de l'alumnat i la comunitat. Segons Martín-Moreno (2012), aquesta interacció es desenvolupa a través de set àrees clau: l'expansió del rol educatiu com a pont entre la família i l'entorn, la promoció de la tolerància cap a la diversitat de l'alumnat, la democratització en la presa de decisions

amb participació externa, l'oferta d'opcions en les activitats i l'ensenyament, la integració de l'entorn físic i sociocultural en l'educació, el foment de la identitat individual i la participació social, i l'establiment de relacions externes sistemàtiques per millorar la resposta educativa. Aquestes àrees contribueixen a enriquir la cultura escolar i a potenciar el desenvolupament integral dels alumnes.

Tant a Catalunya com a nivell internacional, des d'inicis del S.XXI **s'evidencia un augment progressiu en les relacions i col·laboracions entre els agents d'un mateix territori** (Díaz et al., 2018). Aquest increment també s'ha vist pel què fa a **les relacions i col·laboracions entre els centres educatius i l'entorn**, reduint l'aïllament dels centres educatius i augmentant la seva integració amb l'entorn amb l'objectiu de millorar la qualitat educativa i respondre millor a les necessitats de l'alumnat. Els centres educatius ara tenen un paper més actiu com a agents educatius a la comunitat, posant èmfasi en la utilització conjunta d'espais escolars i comunitaris, establint itineraris educatius continuats i promocionant tant l'aprenentatge com la cohesió comunitària (Martín-Moreno, 2010 i Díaz et al., 2018).

Segons Martín-Moreno (2010 i 2012), a Espanya, **després de fer una revisió bibliogràfica s'identifiquen diverses modalitats d'interacció i obertura entre els centres educatius i el seu entorn**.

- La primera modalitat inclou centres que comparteixen instal·lacions fora de l'horari escolar amb altres usuaris per evitar la infrautilització, la qual implica una menor interrelació.
- La segona modalitat inclou centres que utilitzen sistemàticament els recursos educatius del seu entorn, ja siguin materials o humans, com museus, teatres, biblioteques i centres culturals, per tal d'enriquir les activitats del currículum.
- Els centres bidireccionals, constitueixen la tercera modalitat, combinant les dues anteriors. S'obren a nous usuaris i utilitzen recursos comunitaris.
- Els centres de la quarta modalitat tenen instal·lacions compartides dissenyades per a ús tant escolar com comunitari, reduint costos de construcció i manteniment.

- Els grans complexes educatiu-comunitaris, com a cinquena modalitat, integren centres escolars amb serveis comunitaris, tot i que sovint són menys flexibles en el seu funcionament.
- Finalment, les xarxes educatives-comunitàries, en la sisena modalitat, combinen noves construccions amb edificis existents per satisfer necessitats escolars i comunitàries, amb una reducció de costos sense perdre serveis essencials.

Segons Martín-Moreno (2010) quan parlem de centres educatius, també podem referir-nos a un tipus de **centres educatius versàtils** com aquells que ofereixen una gran flexibilitat organitzativa per adaptar-se als canvis en els enfocaments pedagògics i a les necessitats de la comunitat a la qual pertanyen. Aquests centres són adaptables i polivalents.

2.6 L'enfocament comunitari

La comunitat és un dels primers llocs on els éssers humans aprenen a socialitzar-se. Els territoris que són percebuts com a comunitats pels seus membres compten amb la seva coresponsabilitat i implicació col·lectiva. En aquest context, el treball integrat pot ser concebut com a oportunitat per al desenvolupament de la consciència comunitària dels agents que conformen el territori (Subirats i Albaigés, 2006). La relació amb l'entorn i la construcció de la comunitat es fonamenten en la valorització dels recursos comunitaris i les pràctiques col·lectives. Aquestes accions poden ajudar a superar dificultats i aprofitar millor les oportunitats tant a nivell personal com en àmbits familiars, comunitaris i socials (Ballester et al., 2021).

L'acció comunitària principalment busca poder ajudar perquè les persones amb interessos comuns s'uneixin, puguin identificar les necessitats que tenen i generin projectes per donar una resposta conjunta (Ballester, 2013). És un procés orientat a l'autoorganització d'una comunitat per decidir quines són les necessitats per l'impuls d'accions que hi donin resposta. Aquest procés pren sentit quan es realitza amb l'objectiu de dinamitzar i enfortir el vincle social de les persones implicades que conviuen en un mateix territori o àmbit institucional (Carmona i Rebollo, 2009). Les accions comunitàries generen uns beneficis en la qualitat de vida de la població i donen la possibilitat d'augmentar la justícia i la cohesió social (Ballester, 2013). A més a més

ajuden a reconstruir vincles significatius entre les persones que comparteixen el mateix espai i temps, creant xarxes fructíferes (Essomba, 2019).

Com a comunitat s'entén un conjunt d'agents que comparteixen un espai territorial de referència, sigui perquè resideixen o perquè desenvolupen la seva activitat social o professional. També cal tenir en compte les relacions d'interdependència que es donen entre ells i elles (Manyà i Morales, 2018). Perquè hi hagi comunitat ha d'existir interacció, vincle, compromís, implicació en necessitats compartides o interessos comuns i convivència cívica entre les persones que hi habiten (Subirats i Albaigés, 2006 i Gaintza, 2021). Els postulats socials ens porten a concretar que el terme comunitat no és una cosa estàtica, sinó que es pot considerar un ens dinàmic i viu, que evoluciona dins d'un context històric i interactua amb les diferents realitats socials (Cieza, 2006).

Les xarxes i les comunitats dels agents educatius constitueixen una eina adequada per promoure aprenentatges significatius que facilitin el canvi als centres educatius. Aquest treball permet fomentar processos de desenvolupament professional, organitzatiu i innovadors als centres educatius permetent entre d'altres aprendre de les pràctiques innovadores d'altres contextos, accelerar el desenvolupament de propostes socioeducatives, promoure la interacció social, la confiança i noves oportunitats per intercanviar coneixements (Muñoz et al., 2013). Els projectes educatius col·laboratius i comunitaris esdevenen una nova manera de plantejar els projectes educatius d'aquest segle apuntant la idea d'una educació en xarxa tenint present el vessant relacional per tal de donar respostes conjuntes a reptes educatius compartits. Seguint amb aquesta idea, s'apunta que aquesta filosofia que trenca amb la individualitat i la fragmentació serà cada cop més present en l'àmbit educatiu i social (Díaz et al., 2018). **Amb la participació col·lectiva, de la comunitat, es creen processos que ajuden a resoldre els problemes socials** i es promouen les relacions i el desenvolupament comunitari (Ospina i Manrique, 2015) mobilitzant els agents socials més enllà dels interessos individuals estrictes.

L'educació comunitària és un enfocament educatiu d'àmbit internacional que sorgeix durant l'últim terç del segle XX. Les diferents aproximacions sobre el concepte d'educació comunitària comparteixen la necessitat de reconstruir un problema social des

de l'educació. Sorgeix de forma simultània en una diversitat de contextos a on el vincle entre educació i comunitat és essencial per tal d'afrontar l'augment de les desigualtats i una crisi d'identitats col·lectives (Essomba, 2019).

A l'estat espanyol, les primeres referències que tenim de l'educació comunitària són durant els anys 90 provinents de la pedagogia social (Cieza, 2006) per tal de millorar el rendiment escolar, fomentar la cohesió social i el desenvolupament comunitari (Díaz-Gibson, 2017 citat per Essomba, 2019). Totes aquestes referències de l'educació comunitària comparteixen la necessitat de reconstruir el sentit social de l'educació per tal d'enfortir els vincles entre les persones que comparteixen el mateix espai i temps i creant xarxes que els siguin beneficioses (Essomba, 2019). En el marc legislatiu, a la llei orgànica d'Educació (LOE, 2006) es parla de la participació com a principi constitucional i la necessitat de col·laborar i treballar en equip de manera interna i externa als centres educatius. També la LOMLOE, estableix la *“importància d'atendre al desenvolupament sostenible d'acord amb el que s'estableix l'Agenda 2030. Així, l'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania mundial s'han d'incloure en els plans i programes educatius de la totalitat de l'ensenyament obligatori [...] sense descuidar l'acció local [...] de manera que l'alumnat conegui quines conseqüències tenen les nostres accions diàries en el planeta i generi, per tant, empatia cap al seu entorn natural i social”* (Murillo, 2022).

L'enfocament comunitari pot ser una estratègia altament eficaç per transformar els centres educatius. Segons Subirats (2002) les escoles comunitat són centrals locals integradores, gestionant eficaçment recursos i promocionant una convivència inclusiva. A més a més reforcen la comunitat entramats socials solidaris i cohesionats. Tot això configura uns centres educatius i una comunitat més ben preparades per afrontar amb èxit els desafiaments futurs que tenen les societats. Aquest model fomenta una interacció significativa entre el centre educatiu i l'entorn, facilitant la integració dels alumnes a la comunitat, la qual és crucial per combatre el fracàs escolar (Martín-Moreno, 2010). Els projectes educatius col·laboratius i comunitaris representen una nova manera de concebre l'educació al segle XXI, enfocant-se en una educació en xarxa que combina la col·laboració entre agents educatius amb la visió global del sistema comunitari. Aquest enfocament busca abordar conjuntament reptes educatius

compartits, superant la individualitat i la fragmentació amb una filosofia integradora que s'espera que guanyi terreny tant en l'àmbit educatiu com social (Díaz et al., 2018).

En aquest sentit podem parlar d'un **centre educatiu comunitari o escola comunitària**. Aquest centre aposta i té com a objectiu que per mitjà de l'acció comunitària s'estimuli l'enfortiment comunitari, la inclusió social, el coneixement i la millora de la qualitat de vida del territori. Aquest centre no només es dedica a l'educació obligatòria, sinó que també promou una integració dinàmica amb la comunitat, enriquint les activitats d'ambdós àmbits (Martín-Moreno, 2010 i Ruiz i Capdevila, 2017). Els centres educatius enforceixen els grups socials del barri mitjançant pràctiques educatives comunitàries. Els centres educatius i la comunitat s'influencien mútuament: una comunitat millorada dona suport als projectes educatius, mentre que el centre educatiu, amb suport familiar i veïnal, pot oferir un nivell acadèmic més alt (Ospina i Manrique, 2015).

2.7 Reptes i limitacions d'establir relacions amb l'entorn

Els centres educatius també afronten diversos reptes i limitacions per establir una relació efectiva amb el seu entorn. Malgrat que establir una relació efectiva amb l'entorn és un objectiu permanent dels centres educatius, és defensat per molt professorat pel seu valor educatiu, hi ha iniciatives per connectar l'entorn amb la vida externa i aquesta necessitat d'establir i millorar les relacions entre els centres educatius i l'entorn mostra un acord en la literatura general, si tenim en compte la realitat, hi ha una diferència notable en l'aplicabilitat. El **desenvolupament d'aquesta connexió per part dels centres educatius és limitat** i en conseqüència, s'aprofiten poc els recursos que ofereix el seu entorn Martín-Moreno (2010 i 2012). Murillo (2022), en el seu monogràfic sobre la relació entre l'escola i l'entorn social i natural, també expressa que en els darrers anys els centres educatius s'han allunyat de l'entorn natural i sociocultural, esdevenint espais tancats amb poca relació amb l'exterior.

Per una part, els centres educatius actuals al ser organitzacions cada vegada més complexes requereixen de **professionals amb una formació més completa** i especialitzada per afrontar els reptes actuals (Martín-Moreno, 2001, 2010, 2012 i Murillo, 2022). S'afegeix l'obstacle significatiu per part del professorat de l'increment

de la càrrega de treball dels centres educatius, que han de modificar els sistemes organitzatius per tal d'incloure la relació amb el seu entorn (Martín-Moreno, 2010 i 2012). En ocasions, el professorat també caldria que mostri més motivació i estableixi un compromís major per tal d'aprofitar aquestes relacions entre el centre educatiu i l'entorn natural i sociocultural (Martín-Moreno, 2001 i Canut i Pujol, 2021).

A més a més els centres educatius aquestes relacions amb l'entorn estan limitades i distanciades habitualment per una concentració excessiva en qüestions internes com objectius, estructura, burocràcia, falta de planificació, desacords interns, pressió per implementar canvis ràpidament, suport tècnic insuficient, poca autonomia dels centres i recursos que obliden les variables externes o del seu entorn. La resistència al canvi en ocasions també és notable. Amb molts centres es mantenen "tancats" i dubtant de la necessitat d'obrir-se. Sovint també, el model tradicional centrat en les aules ha limitat aquesta interacció (Martín-Moreno, 2010 i 2012 i Murillo, 2022).

En aquest sentit és necessari que els centres educatius planifiquin les seves relacions amb l'entorn i comprenguin les seves necessitats així com integrin totes les activitats en un projecte específic del centre per millorar la qualitat educativa, tot i les dificultats de gestionar grans instal·lacions i conciliar els usos entre l'alumnat i altres usuaris. Tot i que els centres sempre tenen algun tipus de relació amb l'entorn, cal saber amb quina freqüència es desenvolupen aquestes relacions (Martín-Moreno, 2010 i 2012).

Per establir aquestes relacions de col·laboració entre el centre i l'entorn, **els equips directius són fonamentals**, ja que són els que poden impulsar pràctiques col·laboratives que impliquin i integrin a tots els membres de la comunitat educativa (Martín-Moreno, 2010 i Martín i Morales, 2013). Segons Martín-Moreno (2010), la forma en què els centres educatius es connecten amb l'entorn varia molt segons l'equip directiu i la cultura institucional de cada centre. Aquesta variabilitat està influenciada per diverses tensions, com la càrrega de treball de l'equip directiu i les dinàmiques internes del centre i del professorat.

La xarxa d'equipaments que disposa un determinat territori, la vertebració del seu teixit associatiu o el dinamisme i lideratge d'alguns dels seus agents educatius, per

posar alguns exemples, són factors claus que condicionen l'amplitud i la qualitat de l'oferta educativa existent o la seva capacitat d'atraure la demanda (Albaigés et al., 2009). La quantitat d'iniciatives educatives que existeixen a l'entorn social al voltant dels centres educatius i com s'aprofiten influeixen en la relació entre aquests centres i la comunitat, afectant la seva capacitat per assolir els objectius educatius i les finalitats establertes (Casares i Vila, 2009).

Les polítiques educatives sovint no consideren l'entorn on es du a terme l'activitat educativa, ja sigui les condicions internes del centre o en relació amb les externes, les de la seva comunitat local. Han estat i continuen estant allunyats del seu entorn i de la realitat que el configura. Fins ara ha estat determinant el seu contingut acadèmic, selectiu i distanciat de la vida ciutadana (Martínez i Rogero, 2021).

La col·laboració entre els centres educatius i el seu entorn social també presenta desafiaments com la falta de recursos, la desigualtat en l'accés a oportunitats educatives i les barreres culturals o lingüístiques. Per superar aquests obstacles, cal aplicar estratègies efectives que promoguin la participació inclusiva i el compromís de totes les parts implicades.

2.8 D'ara en endavant

El futur dels centres educatius implica doncs connectar l'educació dins i fora de l'aula per tal de garantir l'èxit educatiu de l'alumnat, integrant les seves capacitats i interessos tant en el projecte educatiu del centre com en el de l'entorn que reuneix aprenentatges de la vida quotidiana, més enllà del currículum formal. Quan un centre educatiu es connecta amb el seu entorn, esdevé un punt central que crea vincles amb altres agents, facilitant el progrés i integrant els aprenentatges de l'alumnat i augmentant així les oportunitats educatives (Canut i Pujol, 2021).

Segons Canut i Pujol (2021) **l'educació ha de transcendir les parets dels centres educatius i aprofitar les oportunitats de l'entorn**. L'educació no pot dependre d'un sol agent ni seguir un model centralitzat, ja que això no respon de manera adequada i equitativa als reptes de cada comunitat. Com a tal, és essencial veure l'educació com una xarxa de relacions entre diferents agents i col·lectius, ajudant l'alumnat a trobar el

seu lloc al món. La connexió entre els centres educatius i l'entorn és fonamental per formar una ciutadania crítica i activa que participi en la societat. Per això, els centres educatius han de ser un punt d'interacció amb l'entorn, enriquint-se mútuament en un ecosistema educatiu. Tort i Simó (2015) expressen que la finalitat de l'educació és incorporar el subjecte de l'educació en una diversitat de xarxes socials que li permetin desenvolupar la sociabilitat i la circulació social sent un element d'impuls per assolir objectius individuals i col·lectius en l'àmbit acadèmic, laboral i social. Per la seva part, González i Longás (2022) diuen que l'educació, com a tal, és una eina que ajuda a construir el teixit i la participació social, per a la generació d'experiències que resolguin aquestes situacions més desfavorables permetent alhora reconstruir les estructures relacionals.

Identificar i descriure el tipus de relacions que estableixen els centres educatius amb el seu entorn social és una bona oportunitat doncs per veure quin coneixement, dinàmiques i experiències es produeixen entre els diferents agents que conformen un territori. Alhora permet confirmar els beneficis i les oportunitats que generen per les persones que hi participen.

3. CONTEXT SOCIOECONÒMIC, POLÍTIC I CULTURAL DEL LLOC DE L'ESTUDI.

L'estudi, com s'ha esmentat, es desenvolupa als centres educatius del **districte d'Horta-Guinardó** de Barcelona. La **història** d'aquest districte s'inicia a l'antiga vall d'Horta, actualment coneguda com a vall d'Hebron, on es va formar el municipi del mateix nom abans de ser incorporat a Barcelona l'any 1904 (Barcelona s.f) El districte d'Horta-Guinardó està situat al nord-est de la ciutat (Figura 2) i és el tercer districte, dels deu que hi ha, que té més extensió (Ajuntament de Barcelona, s.f). El seu relleu és accidentat amb pendents pronunciats, dificultant per la seva accessibilitat difícil l'edificació i l'establiment de certs serveis. El transport públic, cada vegada fa més possible la mobilitat entre la major part del seu territori. Les característiques del territori d'Horta-Guinardó són ideals per a activitats residencials com de lleure. Com a grans zones de lleure destaquen el parc de Collserola, el dels Tres Turons, el del Laberint d'Horta i el de l'àrea olímpica de la Vall d'Hebron que també té instal·lacions esportives (Ajuntament de Barcelona, s.f i 2023). Fa més d'un segle, la major part del territori que ara conforma el districte estava ocupada majoritàriament per terres de masies moltes d'elles dedicades a l'agricultura (González i Hungria, 2017 i el Pou, 2023). Va ser a partir dels anys cinquanta, que es va començar a urbanitzar la major part del seu territori (Ajuntament de Barcelona, sf).

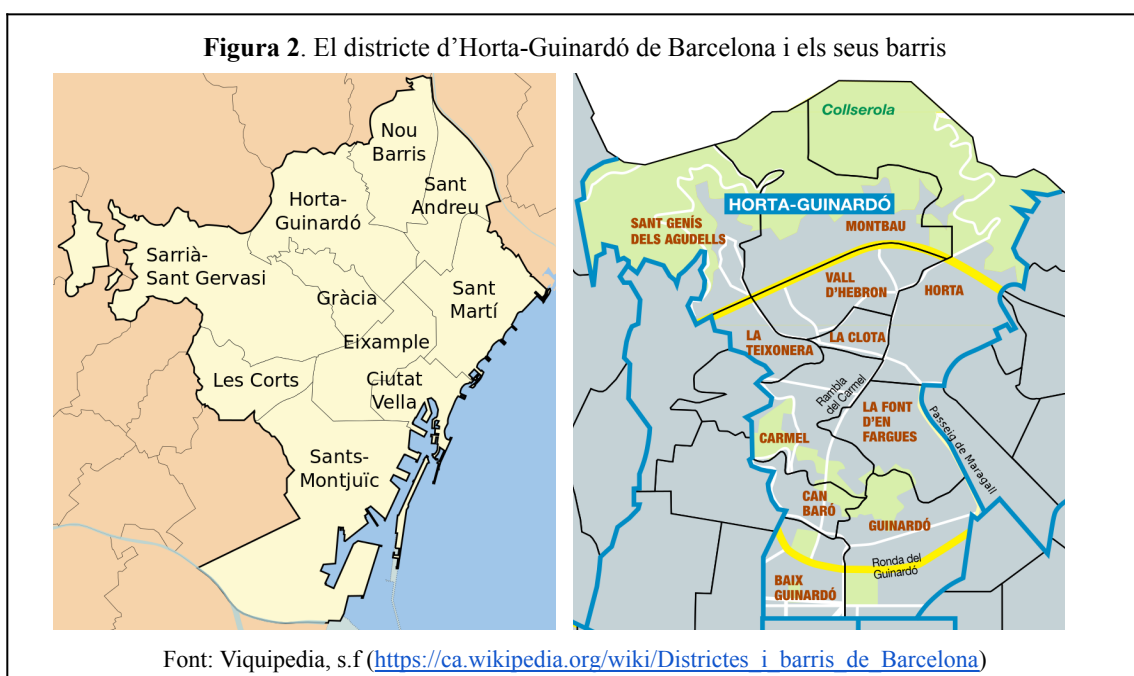
Figura 1. Imatge comparativa del districte d'Horta-Guinardó

Font: Barcelona, s.f (<https://orgullosademicidad.blogspot.com/2014/04/horta-guinardo.html>)

Amb dades de l'1 de gener del 2023 el districte d'Horta-Guinardó **representa el 10,5% de la població de la ciutat** amb 172.109 habitants. Si ens fixem en les franges d'edats, viuen prop de 3.000 persones de 85 i més anys, que representen l'11% del total de la ciutat. La gent de més de 65 anys representa un 23% de la població del districte amb una esperança de vida de 82 anys, similar a la mitja de la ciutat (Ajuntament de Barcelona, 2023). En comparació als altres districtes de la ciutat Horta-Guinardó té una població relativament jove, encara que les franges d'edat infantil i juvenil han disminuït en els últims anys a causa de la reducció general de la natalitat (Ajuntament de Barcelona, s.f). **La franja d'edat de 0 als 16 anys**, que coincideix amb la població de l'estudi, representa **un 12,7%** de la població del districte amb 21.858 habitants. El pes de la població estrangera és inferior al del conjunt de Barcelona i amb una composició també diferent, amb predomini de nacionalitats procedents d'Itàlia, Hondures i Colòmbia. L'11,3% de la població té una discapacitat reconeguda de Barcelona de l'any 2021 (Ajuntament de Barcelona, 2023). Segons la població, **la satisfacció de viure als barris del districte** té una nota de 7,72, molt semblant a la del conjunt de la ciutat, amb la inseguretats i la neteja com els problemes que continuen essent els més importants (Ajuntament de Barcelona, 2023).

La composició social i urbanística del districte d'Horta-Guinardó és molt diversa i diferent. Això fa que cada barri tingui la seva pròpia identitat formant un conjunt de barris heterogenis i desvinculats entre ells.

Al nord, com s'observa a la Figura 2, sota Collserola, trobem els barris de Sant Genís dels Agudells, Montbau, la Vall d'Hebron, la Clota, Horta (incloent el veïnat de la Font del Gos que es troba dins el Parc Natural de Collserola), la Teixonera, el Carmel i la Font d'en Fargues. Aquests últims tres barris d'origen estiuenc, han crescut als vessants dels turons de la Rovira i del Coll. Els barris de Montbau i la Vall d'Hebron van sorgir com a conjunts d'habitatges als anys seixanta. No obstant això, Montbau, sobretot per les característiques en el seu origen, va desenvolupar ràpidament tots els elements de teixit social necessari en un barri. **Al sud del districte**, per sota del Carmel i del turó de la Rovira trobem els altres tres barris que el formen: Can Baró, el Guinardó (barri de muntanya de l'antic municipi de St Martí de Provençals) i el Baix Guinardó (Barcelona s.f, Ajuntament de Barcelona, sf i El Pou, 2023).

L'activitat econòmica predominant del districte és el comerç (23,4%), seguida d'una forta especialització de la sanitat (18,5%) i de l'ensenyament (15,5%) La població activa del districte majoritàriament treballa en activitats terciàries, però en una proporció menor que la del municipi de Barcelona (Ajuntament de Barcelona, sf). La taxa d'atur registrat estimat sobre la població de 16 a 64 anys és del 6,0%, mentre que l'atur de llarga durada baixa fins al 39,4%, percentatge lleugerament més alt que la mitjana. Només un 23,5% de la població resident treballa al districte.

El **nivell de renda** disponible de les llars per càpita del districte d'Horta-Guinardó és de 18.459€, per sota dels valors mitjans de la ciutat que són de 20.667€. Els barris amb una renda més alta són el de la Font d'en Fargues i de la Vall d'Hebron i amb menys renda, el Carmel i la Teixonera. Pel que fa al salari mitjà dels residents a Horta-Guinardó es situa en 29.600 euros bruts, per sota de la mitjana de la ciutat (Ajuntament de Barcelona, 2023). Actualment, el Pla de Barris de Barcelona 2021-2024 (Figura 3), una iniciativa municipal per revertir la situació de desigualtat en alguns àmbits de la ciutat, s'està desplegant als barris del Carmel i Can Baró del districte. També s'està fent seguiment dels barris de St Genís dels Agudells i de la Teixonera (Ajuntament de Barcelona, s.f).

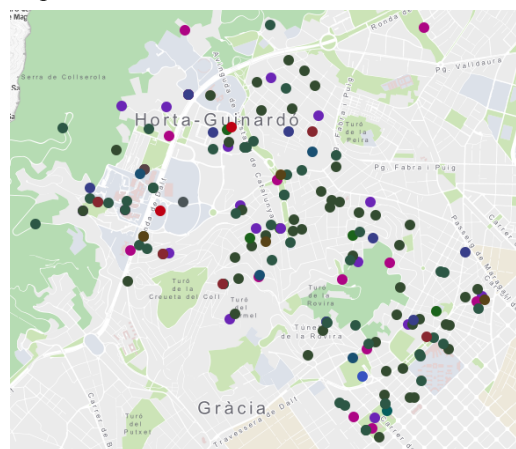
Figura 3. Implementació del pla de Barris al districte d'Horta Guinardó

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Ajuntament de Barcelona, s.f

El districte disposa d'una varietat d'equipaments públics repartits pel territori (Figura 4); s'estima que al voltant d'uns 80 (entre biblioteques públiques, casals de barri i de gent gran, centres cívics i de serveis socials, centres educatius i esportius públics, centres d'atenció primària, espais i casals de joves i museus). En dades més concretes, de casals de barri i de centres cívics n'hi ha cinc. També hi ha quatre biblioteques públiques. En quant a museus, principalment, hi ha l'espai del Turó de la Rovira, part del MUHBA, i el recinte modernista de Sant Pau, d'interès arquitectònic. Horta-Guinardó concentra un 15,6% dels espais esportius en instal·lacions públiques de la ciutat, ofereix més d'una cinquena part de les places en residències públiques i més del 28% de les privades (Ajuntament de Barcelona, s.f i 2023). De centres educatius, en disposa de 92, dels quals 76 són centres d'educació especial, infantil, primària i secundària.

Figura 4. Mapa d'equipaments públics i de centres educatius de totes les titularitats d'Horta-Guinardó

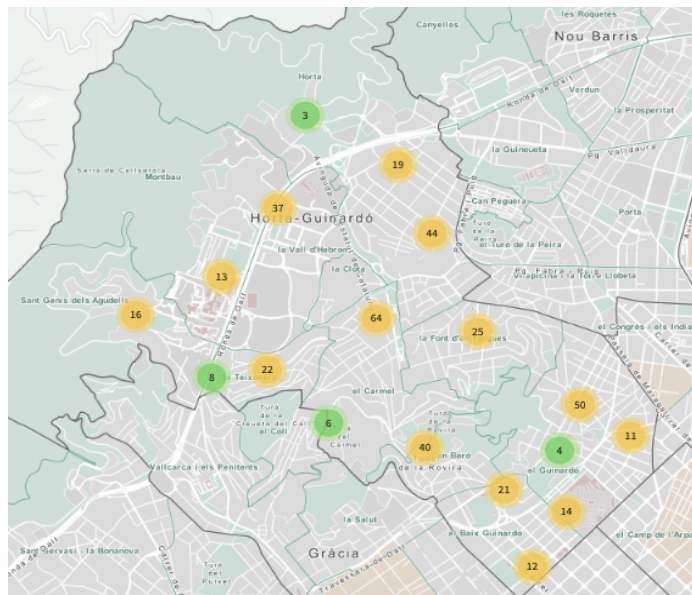

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Ajuntament de Barcelona, s.f

El teixit associatiu del districte d'Horta-Guinardó compta amb una llarga història en diferents àmbits. Aquestes associacions més veteranes conviuen amb organitzacions més recents, evidenciant el dinamisme i la vitalitat de l'associacionisme al districte (González i Hungria, 2017). En l'actualitat al districte hi ha aproximadament un total d'unes 409 entitats (Figura 5); el què representen 5,3 entitats per centre educatiu. Els barris d'Horta (20%) i el del Guinardó (18,3%) són els barris que reuneixen una quantitat més gran d'entitats del districte. Els barris de la Teixonera (24 entitats per centre educatiu) i Can Baró (13 entitats per centre educatiu) són els barris amb una proporció més alta d'entitats per centre educatiu. Per últim, destacar, que de les entitats existents al districte, un 26% són culturals, un 24% són d'educació i formació i un 15% són esportives.

Figura 5. Distribució de les entitats del districte d'Horta-Guinardó

Baix Guinardó - 34 entitats
Can Baró - 26 entitats
Guinardó - 75 entitats
La Font d'en Fargues - 29 entitats
El Carmel - 56 entitats
La Teixonera - 24 entitats
St Genís dels Agudells - 20 entitats
Montbau - 29 entitats
La Vall d'Hebron - 21 entitats
La Clota - 11 entitats
Horta - 84 entitats

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ajuntament de Barcelona, s.f

Algunes de les iniciatives i projectes del territori amb una visió comunitària i educativa són:

- Xarxa 0-18. És una xarxa educativa que està formada per centres educatius públics del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona amb una estructura organitzativa i amb una dinàmica i contingut pedagògic (Servei Educatiu d'Horta-Guinardó, s.f i Ajuntament de Barcelona, s.f).

- Interxarxes. És una xarxa entre els diferents serveis d'educació, salut i atenció social adreçats a la població infantil i a les seves famílies per assegurar una coordinació regular i estable oferint una atenció més integral i efectiva. Aquesta xarxa es porta a terme des de l'any 2000 al Districte d'Horta-Guinardó (Interxarxes, s.f i Ajuntament de Barcelona, s.f).
- Pla comunitari del Carmel. Creat l'any 1999 i impulsat per l'associació Carmel Amunt amb l'objectiu de treballar conjuntament en la posada en marxa de projectes i accions destinats a millorar el barri del Carmel (Carmel Amunt, s.f).

Amb dades del **curs 2022-23**, un **90% dels infants de 0 a 16 anys d'Horta-Guinardó**, que representen 20.065 infants **estaven matriculats a algun centre educatiu**. Més d'un 70% dels alumnes de 3 a 16 anys estaven escolaritzats al mateix districte on vivien, valor per sota de la mitjana. En la franja de 3 a 16 anys estudiaven majoritàriament en centres concertats i privats (58%). En canvi, l'alumnat de primer cicle d'educació infantil estaven matriculats majoritàriament en centres públics, les escoles bressol (76%). L'alumnat d'origen estranger en ensenyaments de 3 a 16 anys representava el 17,7% del total, però superava el 24% en els centres públics, tot i que s'apreciava una tendència al reequilibri amb els centres concertats i privats. El pes de la població amb estudis postobligatoris superava el 50% i el de la població amb estudis universitaris era de més del 27%, ambdós per sota de la mitjana (Ajuntament de Barcelona, 2023).

Del curs 2023-24 segons dades facilitades pel CRP del Servei Educatiu d'Horta-Guinardó, hi ha hagut un total de 18.704 alumnes matriculats en centres d'educació d'infantil, primària i secundària del districte de 0 a 16 anys. D'aquest alumnat un 41% (7.666 persones) ha anat en centres públics i un 59% (11.038 persones) ha anat en centres educatius privats o concertats.

4. OBJECTE GENERAL DE L'ESTUDI I OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ

El tema que s'estudia es troba dins l'àmbit educatiu i tracta sobre les relacions que estableixen els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó amb els centres i entitats del seu entorn proper. **L'objectiu principal de l'estudi** és identificar i descriure les relacions que estableixen els centres d'educació especial, infantil, primària i secundària del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona amb els centres i entitats del seu entorn proper.

Com a objectius específics principalment serien dos:

1. Identificar les estratègies que fan servir els centres educatius per tal de relacionar-se amb els centres i entitats del seu entorn proper.
2. Conèixer la percepció dels centres educatius sobre els beneficis d'aquestes relacions amb els centres i entitats de l'entorn proper i determinar si aquests afavoreixen l'aprenentatge de l'alumnat i la cohesió social.

4.1 OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

En el marc contemporani de la creixent consciència sobre els desafiaments globals, és necessari que les investigacions acadèmiques i professionals estiguin alineades amb els **Objectius de Desenvolupament Sostenible** (ODS) per a l'any 2030 establerts per les Nacions Unides (Figura 6), un pla d'acció universal per tal d'abordar els reptes que enfronta el món en l'actualitat per un futur més equitatiu, saludable i sostenible. Aquests objectius ofereixen una visió integrada del desenvolupament sostenible articulats en una sèrie de 17 metes interconnectades i que requereixen de solucions col·lectives (Diputació de Barcelona, s.f). Fent un anàlisi de tots els seus ODS n'hi ha cinc en què l'estudi d'investigació hi contribueix.

Figura 6. Els objectius de desenvolupament sostenible

Font: Diputació de Barcelona, s.f (<https://www.diba.cat/es/web/ods/coneix-els-ods>)

En aquest sentit doncs es descriuen en quins ODS contribueix l'estudi d'investigació del TFM portat a terme i la seva vinculació amb l'objectiu general i els objectius específics.

OBJECTIU DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE	OBJECTIUS TFM
 <p>Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom.</p>	<p>Vinculació amb l'objectiu principal de la investigació: “Identificar i descriure les relacions que estableixen els centres educatius d'educació especial, infantil, primària i secundària del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona amb els centres i entitats del seu entorn proper”. L'èxit dels processos educatius requereix la participació de tots els agents de la comunitat educativa de cada territori, de la qual formen part totes les persones i institucions que intervenen en el procés educatiu. Per tant, l'educació ha de ser concebuda des de la corresponsabilitat. En aquest sentit les relacions, el treball comunitari i la implicació dels centres educatius amb el seu entorn té una vinculació directa amb aquest objectiu per tal de ser corresponsables de l'èxit escolar per a tothom.</p>
 <p>Reduir les desigualtats.</p>	<p>Vinculació amb el segon objectiu específic “Conèixer la percepció dels centres educatius sobre els beneficis d'aquestes relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper i determinar si aquests afavoreixen l'aprenentatge de l'alumnat i la cohesió social”. Com a tal el TFM amb una mirada cap a la identificació i reflexió de l'acció comunitària en l'educació pot ajudar a revertir les desigualtats proporcionant i creant un sistema educatiu més equitatiu i inclusiu. Alhora intenta veure els beneficis de la participació de la comunitat com una eina de cohesió social i de creació d'oportunitats cap a tota la societat.</p>
 <p>Aconseguir que ciutats i assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilents i sostenibles.</p>	<p>Vinculació amb l'objectiu principal “Identificar i descriure les relacions que estableixen els centres educatius d'educació especial, infantil, primària i secundària del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona amb els centres i entitats del seu entorn proper”. Amb el TFM es pretén identificar les activitats desenvolupades amb la comunitat dels centres educatius. Activitats que permeten que infants i adolescents coneguin el seu context social, cultural i natural. En alguns casos també participant en la governança, gestió i cura del seu territori.</p>

 <p>Promoure societats pacífiques i desenvolupar institucions eficaces, responsables i inclusives a tots els nivells.</p>	<p>Vinculació amb el segon objectiu específic dels beneficis que vol detectar el benefici de la cohesió social. A través d'impulsar processos participatius, entesos com a experiències de participació que pretenen contribuir a definir i aplicar una política pública concreta, que siguin integradors i de qualitat com són les activitats de caràcter comunitari.</p>
 <p>Enfortir els mitjans per implementar i revitalitzar l'aliança mundial per al desenvolupament sostenible.</p>	<p>Vinculació amb el primer objectiu específic “Identificar les estratègies que fan servir els centres educatius per tal de relacionar-se amb els centres i entitats del seu entorn proper”. En el cas del TFM concretament es tracta de conèixer i afavorir les activitats de treball en equip i de cooperació als centres educatius en relació amb el seu entorn compartint activitats i iniciatives entre els membres de la comunitat.</p>

4.2 IMPACTE DE LA RECERCA

L'impacte en la investigació fa referència als efectes, canvis o beneficis, grans o petits, locals o globals, conscients o no, tangibles o conceptuals, que sorgeixen del resultat de diferents elements i factors del procés d'investigació (Villanueva i Mendizabal, 2018). Aquest impacte pot manifestar-se en diversos àmbits i pot influir en la societat, en les polítiques, en les pràctiques professionals o en altres aspectes relacionats. En el fons, l'impacte implica establir relacions i connectar la investigació amb els avantatges i beneficis per millorar o transformar el món real. **En les Ciències Socials i de les Humanitats o en altres àmbits del coneixement podem diferenciar tres tipus d'impacte** que poden derivar de la seva investigació: l'impacte científic, el polític i el social. Diferenciar l'impacte social, del polític i del científic implica comprendre la naturalesa de cadascun.

L'impacte científic es manifesta a través de la producció i publicació científica dels resultats de la investigació en articles, publicacions i capítols de llibres, així com la seva citació en altres treballs, presentació en congressos i altres esdeveniments acadèmics. Aquesta investigació contribueix al coneixement i fomenta el desenvolupament de la ciència. També considera com els resultats obren noves oportunitats per a futures investigacions (Soler, 2015). És important que el coneixement generat a través d'aquesta investigació també arribi a la ciutadania a través de la comunicació basada en la ciència (Deusdad i Gairal, 2024).

Per la seva part, **l'impacte polític** es produeix quan els resultats de la recerca tenen un impacte dins l'àmbit polític a través de la seva transferència influenciant en les decisions i accions futures. Per aconseguir que l'impacte sigui significatiu és necessari generar coneixement i després transferir-lo de manera efectiva als representants polítics gràcies a una combinació de producció de resultats rellevants i una comunicació eficaç amb els actors polítics (Deusdad i Gairal, 2024). Això implica que els responsables polítics i altres agents socials desenvolupin noves polítiques, reformes o accions basades en aquests resultats, contribuint a transformar la realitat social en què intervenen (Soler, 2015). Algunes accions polítiques poden no tenir un impacte social efectiu i a vegades les polítiques i els polítics poden basar les seves decisions en investigacions que no hagin demostrat un impacte social real. Això pot trencar la cadena de connexió entre la investigació, la política i l'impacte social (Deusdad i Gairal, 2024).

El concepte d'**impacte social** és un concepte emergent tant a nivell nacional com internacional i és bàsic pel suport polític i social de la ciència. Quan parlem d'impacte social sempre ho fem des d'una perspectiva positiva i orientada al benefici comú (Deusdad i Gairal, 2024). L'impacte social es produeix quan com a conseqüència dels resultats d'un projecte d'investigació o estudi, després de ser difosos i transferits, generen millores socials en relació amb els objectius prioritzats per la societat, com els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'ONU o l'Agenda Estratègica 2019-2024 del Consell d'Europa. La difusió implica compartir els resultats amb la comunitat científica, polítics i el públic en general, mentre que la transferència es produeix quan aquests resultats s'utilitzen per prendre decisions polítiques o crear productes i accions, sense necessàriament generar millores socials (Soler, 2022).

L'impacte social en les investigacions es pot aconseguir de diverses maneres. La Comissió Europea va identificar durant l'any 2018 quatre camins clau per aconseguir-lo. Aquests inclouen centrar-se en reptes globals, missions de I+D, involucrar la ciutadania i donar suport a les polítiques. La lògica d'aquests camins es basa en considerar l'impacte a curt, mig i llarg termini. Els dos primers camins es centren en la generació de coneixement científic i la seva transferència, amb l'impacte social a llarg termini. El tercer camí implica la co-creació, mecanismes participatius i

l'adopció ciutadana. El quart es basa en col·laborar amb agents polítics per aconseguir polítiques basades en el coneixement. Tot i seguir una progressió lògica, els projectes poden tenir impacte social des del principi, i la replicabilitat i sostenibilitat augmenten la seva efectivitat, permetent-ne la reproducció i manteniment en el temps (Soler, 2022).

La investigació sobre casos d'èxit d'impacte social demostren que la implicació de la ciutadania en diverses fases del projecte és essencial, considerant les seves idees en la creació de coneixement. Això pot incloure la participació de ciutadans, empreses i entitats socials. La implicació ciutadana pot fer la ciència més eficient ja que la seva col·laboració permet comprendre millor les necessitats socials. Quan la ciutadania és conscient de l'impacte social de la recerca és més probable que es comprometin en el procés científic (Soler, 2022). Alhora és crucial tenir en compte les necessitats de la societat i com l'impacte social pot ajudar a cobrir-les (Flecha, 2018).

Entre l'impacte polític, científic i social existeix una vinculació. Els tres tipus d'impacte es complementen i són essencials per maximitzar els beneficis de la investigació en diferents àmbits. En tots els casos és fonamental orientar aquesta investigació des d'un principi cap a l'impacte positiu (Deusdad i Gairal, 2024). Alhora tots tres tipus d'impacte es basen en els resultats de la investigació, ja sigui a través de publicacions científiques, influència en polítiques o millores socials. Els resultats científics poden influir en les polítiques, que al seu torn poden tenir repercussions socials. La comunicació eficaç és clau perquè el coneixement arribi als diferents actors implicats.

Malgrat això **aquests impactes es manifesten de formes diferents.** L'impacte científic es manifesta a través de la producció i publicació científica, citacions en altres treballs, presentacions en congressos i esdeveniments acadèmics. L'impacte polític es produeix quan els resultats de la recerca influeixen en les decisions i accions polítiques i l'impacte social es produeix quan els resultats d'una investigació generen millores socials en relació amb els objectius prioritzats per la societat. L'impacte científic **contribueix principalment** al coneixement i desenvolupament de la ciència cosa que l'impacte polític té la intenció de desenvolupar noves polítiques, reformes o accions basades en els resultats de la investigació. Per la seva part l'impacte social la seva

contribució és en benefici del bé comú generant millores i canvis socials d'aquells reptes i necessitats que té la societat.

En l'avaluació de l'impacte, el científic és una pràctica més recent realitzada per la comunitat investigadora, mentre que l'avaluació de l'impacte social i polític ha de comptar amb la participació activa de la ciutadania (Flecha, 2018). Cal esmentar que l'avaluació de l'impacte social de la investigació és un repte, ja que no es tracta d'un procés lineal sinó d'un que inclou múltiples canals d'impacte i diversos tipus d'actors (Villanueva i Menizabal, 2018). Les metodologies que s'estan desenvolupant per mesurar l'impacte social són diverses (Flecha, 2018). Per tenir una comprensió completa per mesurar-lo es necessita tant de dades quantitatives com qualitatives (Deusdad i Gairal, 2024). **Les xarxes socials** s'han convertit en plataformes clau perquè els investigadors i les organitzacions científiques difonguin evidències sobre l'impacte social dirigides al públic en general (Soler, 2022).

L'abordatge de l'impacte previst així com **la creació d'una guia pel desenvolupament i l'avaluació d'aquest impacte en la investigació**, establint les bases necessàries per a una execució efectiva i una contribució significativa als objectius proposats és fonamental per definir la planificació d'una investigació. D'aquesta manera a continuació es definiran els indicadors que s'utilitzaran per avaluar l'èxit de la investigació i el seu impacte en els diferents termes: a curt, mitjà i llarg termini. Això permetrà saber d'una forma més efectiva el progrés i els resultats obtinguts. Finalment, s'establiran les tècniques de recerca més adequades per a mesurar l'impacte desitjat i obtenir les evidències necessàries. Aquesta elecció és clau per a garantir una avaluació precisa i fonamentada en l'eficàcia de la investigació.

4.3 INDICADORS, IMPACTE, TIPOLOGIA D'IMPACTE I TÈCNiques PER MESURAR-LO

La investigació preveu aconseguir un impacte a través dels resultats obtinguts i de certes actuacions que tindran un impacte científic, polític i social a curt, mitjà i llarg termini.

IMPACTE A CURT TERMINI

- En relació a **la realització i divulgació de l'estudi d'investigació del TFM a diferents centres educatius, organismes, serveis i entitats** es farà la divulgació de l'estudi a la URV i al Serveis Educatiu del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona. A més a més es compartirà una infografia on s'expliquin els resultats més destacats de l'estudi a tots els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó i als centres educatius que han participat a la prova pilot. Finalment es compartirà una infografia de l'estudi a entitats i organismes educatius.
- En relació a la **transferència de l'estudi d'investigació** es faran reunions i col·laboracions amb organismes, entitats i serveis educatius per precisar l'estudi i aplicar-lo en altres contextos.
- En relació a **l'elaboració d'un sistema d'indicadors per mesurar la intensitat de la relació dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper** (baixa, mitja i alta intensitat) es crearà un document per mesurar la intensitat d'aquestes relacions que s'estableixen.
- En relació a la **realització d'accions per part dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona per establir relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper** es farà una conscienciació als centres educatius del districte en relació als possibles beneficis que generen les relacions amb els centres i entitats del seu entorn.
- En relació a **l'augment del % de centres que desenvolupen activitats comunitàries i d'ApS** es crearan espais de coneixença entre els diferents agents del districte.

IMPACTE A MIG TERMINI

- En relació a la **transferència de l'estudi d'investigació** es faran reunions i col·laboracions amb organismes, entitats i serveis educatius per precisar l'estudi

i aplicar-lo en altres contextos. També es realitzarà i es farà divulgació de l'estudi a d'altres districtes de Barcelona.

- En relació a l'**elaboració d'un sistema d'indicadors per mesurar la intensitat de la relació dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper** (baixa, mitja i alta intensitat) es farà la detecció del % de centres educatius que estableixen relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper amb baixa, mitja i alta intensitat.
- En relació a la **realització d'accions per part dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona per establir relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper** es farà una conscienciació als centres educatius del districte en relació als possibles beneficis que generen aquestes relacions. També s'elaborarà un document d'orientacions per fomentar la relació dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper. Finalment es faran formacions als professionals dels centres educatius per promoure estratègies per millorar la connexió dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper i es crearà un mapa d'agents socials, educatius i ambientals del barri.
- En relació a l'**augment del % de centres que desenvolupen activitats comunitàries i d'ApS** es crearan espais de coneixença entre els diferents agents del districte.

IMPACTE A LLARG TERMINI

- En relació a la **transferència de l'estudi d'investigació** es realitzarà i es farà la divulgació de l'estudi a diferents municipis de Catalunya.
- En relació a l'**elaboració d'un sistema d'indicadors per mesurar la intensitat de la relació dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper** (baixa, mitja i alta intensitat) es continuarà fent la detecció del % de centres educatius que estableixen relacions amb centres i entitats del seu entorn amb baixa, mitja i alta intensitat.

- En relació a la **realització d'accions per part dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona per establir relacions amb centres i entitats del seu entorn proper** es farà una conscienciació als centres educatius del districte en relació als possibles beneficis que generen aquestes relacions. També es pretén crear un canvi en les dinàmiques i pràctiques dels centres educatius i la dels professionals per relacionar-se amb els centres i entitats del seu entorn proper.
- En relació a l'**augment del % de centres que desenvolupen activitats comunitàries i d'ApS** es crearan espais de coneixença entre els diferents agents del districte. També es compartiran activitats comunitàries i d'ApS desenvolupades pels centres educatius.

Indicadors Dades per mesurar objectivament l'evolució d'un procés o activitat.	Actuacions per aconseguir l'impacte C-curt, M-mitjà i LL - llarg			Impacte global	Tipus d'impacte	Tècniques per mesurar l'impacte i aconseguir evidències	
1.Realització i divulgació de l'estudi d'investigació del TFM a diferents centres educatius, organismes, serveis i entitats.	-Divulgació de l'estudi a la URV i als serveis educatius del districte d'Horta-Guinardó de BCN	C			Un 60% dels centres educatius, entitats i organismes rep la informació de l'estudi en els diferents espais de difusió.	Acadèmic	-Apuntar el nombre de centres educatius, organismes, serveis i entitats les quals es fa difusió de l'estudi. -A través del LinkedIn penjar la infografia dels resultats de l'estudi i veure les persones i entitats que visualitzen la publicació, la recomanen i la comparteixen.
	-Infografia on s'expliquen els resultats més destacats de l'estudi a tots els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó i als centres educatius que han participat a la prova pilot.	C					
	-Infografia de l'estudi a entitats i organismes educatius.	C					
2.Transferència de l'estudi d'investigació.	-Reunions i col·laboracions amb organismes, entitats i serveis educatius per precisar l'estudi i aplicar-lo en altres contextos.	C	M	LL	L'estudi es desenvolupa en 3 altres districtes de Barcelona i a 4 municipis de Catalunya.	Social	-Quantitat de reunions de treball desenvolupats amb organismes, serveis i entitats educatives per fer transferència de l'estudi. -Apuntar en un document el nombre d'estudis realitzats en altres districtes de Barcelona i municipis de Catalunya.
	-Realització i divulgació de l'estudi a d'altres districtes de BCN.		M			Social i polític	
	-Realització i divulgació de l'estudi a diferents municipis de Catalunya			LL			
3.Elaboració d'un sistema d'indicadors per mesurar la intensitat de la relació dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn (baixa, mitja i alta intensitat).	-Creació d'un document per mesurar la intensitat de les relacions dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper.	C			Document de referència per mesurar la intensitat de les relacions dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper.	Acadèmic	-Quantitat de reunions col·laboratives amb entitats i organismes educatius per desenvolupar mesures per identificar la intensitat dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper. -Qüestionari referent de l'estudi de les relacions dels centres educatius els centres i entitats del seu entorn proper.
	-Detecció del % de centres educatius que estableixen relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper amb baixa, mitja i alta intensitat.		M	L			

4. Realització d'accions per part dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona per establir relacions els centres i entitats del seu entorn proper.	-Conscienciació als centres educatius del districte en relació als possibles beneficis que generen les relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper.	C	M	LL	Augmentar en un 10% els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó que estableixen una relació intensa amb els centres i entitats del seu entorn proper.	Social	-Quantitat de reunions col·laboratives amb entitats i organismes educatius per desenvolupar i aplicar estratègies per augmentar la intensitat dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper.
	--Elaboració d'un document d'orientacions per fomentar la relació dels centres amb els centres i entitats del seu entorn proper.		M				-Qüestionari als centres educatius per veure si han desenvolupat noves estratègies per augmentar la intensitat de la relació amb els centres i entitats del seu entorn proper.
	-Formacions als professionals dels centres per promoure estratègies per millorar la connexió dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper.		M			Polític	-Penjar a la pàgina web del districte un mapa dels agents socials, educatius i ambientals que actuen al barri i penjar un mapa físic a les entitats i centres educatius del barri.
	-Creació d'un mapa d'agents socials, educatius i ambientals del barri.		M				-Grups de discussió, xerrades i entrevistes amb els centres educatius.
	-Canvi en les dinàmiques i pràctiques dels centres educatius i la dels professionals per relacionar-se amb els centres i entitats del seu entorn proper.			LL		Social	-Revisió de la relació dels centres educatius d'Horta-Guinardó amb els centres i entitats del seu entorn proper a partir del qüestionari referent que es realitzarà cada 3 anys.
5. Augment del % de centres que desenvolupen activitats comunitàries i d'ApS.	-Creació d'espais de coneixença entre els diferents agents del districte.	C	M	LL	Millora de l'aprenentatge de l'alumnat, de la cohesió social i la qualitat de vida de la població.	Social	-Espai virtual o documental per identificar noves coneixences entre els agents del districte i compartir experiències comunitàries.
	-Es comparteixen activitats comunitàries i d'ApS desenvolupades pels centres educatius.			LL			-Revisió de la relació dels centres educatius d'Horta-Guinardó amb els centres i entitats del seu entorn proper a partir del qüestionari referent que es realitzarà cada 3 anys.

4.4 CRONOGRAMA D'IMPACTE

A continuació es detalla el cronograma proposat d'impacte que es busca amb aquest estudi del treball final de màster a curt (C), a mitjà (M) i a llarg termini (LL).

ACCIONS 2024-2026	PRIMAVERA 2024	ESTIU 2024	TARDOR 2024	HIVERN 2025	PRIMAVERA 2025	ESTIU 2025	TARDOR 2025	HIVERN 2026
Realització de l'estudi i redacció del treball final de màster	C	C						
Realització i divulgació de l'estudi d'investigació del TFM a diferents centres educatius, organismes, serveis i entitats			C	C				
Transferència de l'estudi d'investigació				C	M	M	M	LL
Elaboració d'un sistema d'indicadors per mesurar la intensitat de la relació dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper (baixa, mitja i alta intensitat)					C	M	M	LL
Realització d'accions per part dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona per establir relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper				C	C	M	M	LL
Augment del % de centres que desenvolupen activitats comunitàries i d'ApS.				C	C	M	M	LL

5. PLANTEJAMENT METODOLÒGIC

En aquest apartat es descriuen les preguntes inicials de l'estudi d'investigació, les hipòtesis així com el disseny metodològic proposat.

5.1 PREGUNTES INICIALS

Les preguntes que inicialment s'han plantejat per fer la investigació han estat les següents:

- Quin tipus de relacions existeixen entre els centres educatius i els centres i entitats del seu entorn proper?
- Amb quina finalitat s'estableixen aquest tipus de relacions entre els centres educatius i els centres i entitats del seu entorn proper?
- Quines són les principals oportunitats i beneficis d'establir aquestes relacions entre els centres educatius i els centres i entitats del seu entorn proper?

5.2. HIPÒTESIS

Tot seguit es presenten les hipòtesis inicials d'aquest estudi, les quals han estat formulades a partir de la literatura i les preguntes inicials relacionades amb els objectius de l'estudi. Aquestes hipòtesis pretenen ser unes guies per saber el què s'està buscant i què serà un nou coneixement. Així doncs, es procedeix a enunciar les hipòtesis que orientaran aquesta recerca, oferint un marc conceptual clar i ben definit per a l'anàlisi de les dades i l'obtenció de conclusions rellevants.

- 1) “Les relacions que estableixen els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona amb els centres i entitats del seu entorn proper són diverses”. Aquesta hipòtesi està vinculada amb l'objectiu principal de l'estudi que pretén identificar i descriure les relacions que estableixen els centres educatius d'educació especial, infantil, primària i secundària amb els centres i entitats del seu entorn proper.

- 2) “Els centres educatius del districte d’Horta-Guinardó de Barcelona, al llarg del curs escolar, estableixen relacions esporàdiques amb els centres i entitats del seu entorn proper”. Aquesta hipòtesi també està vinculada amb l’objectiu principal de l’estudi.

- 3) “Els centres educatius del districte d’Horta-Guinardó de Barcelona creuen que establir relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper és beneficiós tant pel propi centre com pels centres i entitats del seu entorn proper”. Aquesta hipòtesi està vinculada amb el segon objectiu específic que pretén conèixer la percepció dels centres educatius sobre els beneficis d’aquestes relacions que estableixen amb l’entorn més proper i determinar si aquestes afavoreixen l’aprenentatge de l’alumnat i la cohesió social.

5.3. DISSENY METODOLÒGIC

En l’estudi s’ha utilitzat una **metodologia amb un enfocament bàsicament quantitatiu** a través de la tècnica dels qüestionaris per tal d’arribar a un nombre més ampli d’informants, tenir més dades i així aproximar-se millor a la realitat del Districte d’Horta-Guinardó de Barcelona pel què fa a la relació dels centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper. Utilitzant aquesta metodologia les conclusions que s’obtinguin a través de la interpretació de les dades i la comprensió de la situació que s’investiga podrà ser més profunda i completa ja que s’adequarà més al context que s’analitza i és probable que l’acció que es pensi per poder intervenir sigui més eficaç i transformadora. L’estudi va acompanyat també d’un profund anàlisi documental per donar base a la literatura que hi ha sobre el tema i enfocar l’estudi d’una forma més òptima.

5.3.1 TÈCNiques D’INVESTIGACIÓ

a) Investigació documental

Aquesta tècnica de recerca s’ha utilitzat principalment durant la primera fase de l’estudi encara que també ha tingut incidència i se n’ha fet ús durant tot el procés de l’estudi d’investigació. A través d’aquesta tècnica qualitativa es pretén recollir informació,

seleccionar-la, comparar-la i comprendre-la a través de diferents tipus de fonts documentals referents al tema. D'aquesta manera es pot obtenir una sèrie d'informació per donar una base al tema de recerca, veure la incidència i en quin punt es troba el tema a abordar i propiciar una millor discussió a través de l'anàlisi de dades que ofereix l'estudi i poder extreure'n unes conclusions més òptimes.

En el cas d'aquest estudi les fonts d'informació han estat bàsicament d'articles científics, llibres i documentació de certes organitzacions. La selecció d'aquestes fonts s'ha fet d'una forma acurada tenint en compte que aportessin una informació completa, actual i contrastada per a la investigació a partir del tema i del objectius plantejats. Després s'ha anat recollint i organitzant tot el seu contingut extraient les dades més rellevants, marcs de referència i començant a construir certes argumentacions.

b) El qüestionari

El **qüestionari** és una tècnica exploratòria que permet recollir dades mitjançant les respostes que proporcionen les persones informants. Es tracta d'una bateria de preguntes dissenyades per a obtenir informació sobre una realitat que volem descobrir amb cert nivell de precisió i detall. Permet poder captar un major nombre d'informants i així quantificar i fer una anàlisi de les dades obtingudes. **L'avantatge dels qüestionaris rau en la seva capacitat per recopilar dades de manera sistemàtica i estandarditzada, la qual cosa facilita l'anàlisi i la comparació de resultats.** A més, els qüestionaris es poden administrar de manera eficient a grans mostres de participants, el que permet obtenir una visió àmplia de l'impacte social en una població determinada.

El qüestionari realitzat en aquest estudi s'ha desenvolupat en línia (a través d'internet) i **està centrat amb els objectius a investigar** i pretén donar una mostra de dades clares per identificar i descriure el tipus de relacions que tenen els centres educatius amb els centres i entitats del seu entorn proper, en aquest cas, del districte d'Horta-Guinardó de la ciutat de Barcelona. També, té la finalitat d'identificar les estratègies que fan servir els centres educatius per tal de relacionar-se amb els centres i entitats del seu entorn i conèixer la percepció dels centres educatius sobre els beneficis d'aquestes relacions i determinar si aquests afavoreixen l'aprenentatge de l'alumnat i la cohesió social.

Pla de treball per l'elaboració del qüestionari

La mesura de l'impacte social mitjançant tècniques de qüestionari crec que proporciona una eina valuosa per avaluar l'abast i la naturalesa dels efectes d'aquest estudi amb un disseny adequat que permet oferir a partir dels qüestionaris una informació detallada i significativa per contribuir a comprendre i millorar el seu impacte social. La investigació sobre casos d'èxit d'impacte social demostra que **la implicació de la ciutadania en diverses fases del projecte és essencial**, considerant les seves idees en la creació de coneixement. És per aquest motiu que el qüestionari s'ha elaborat i dissenyat en una part tenint en compte aquesta perspectiva a més a més de valorar altres aspectes. A continuació es fa un resum d'aquest procés de construcció.

- 1) Pensar i escollir el tipus de preguntes relacionades amb els objectius plantejats de l'estudi. En el meu cas a partir de la meva experiència pròpia i de la literatura del marc teòric desenvolupat.
- 2) Documentar-se a través de persones expertes i bibliografia per veure les preguntes que són més adequades per obtenir les dades i conèixer diferents models de qüestionaris. En aquest últim cas s'ha utilitzat com a referència la “Guia operativa d'avaluació de l'acció comunitària” realitzat l'any 2016 per l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) i la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). També m'ha ajudat l'estudi d'investigació realitzat per la Comunitat de Madrid l'any 2001 titulat “La interrelació dels centres educatius amb el seu entorn social” i el document de Canut i Pujol (2021) “D'illes a nodes. Repensem els centres educatius, en clau 360” editat per la Fundació Bofill.
- 3) Crear preguntes de resposta múltiple, preguntes obertes, tancades i en escala. D'aquesta manera es pot captar un nombre més gran de matisos i percepcions des de la perspectiva dels informants. Els informants han estat algun dels integrants de l'equip directiu dels centres educatius pel fet que tenen una major consciència de la dinàmica general del centre educatiu.
- 4) Pensar el programa per posar en pràctica el qüestionari fer la seva recollida i la interpretació de les dades. En el meu cas s'ha fet amb el formulari de google

on es poden anar visualitzant les dades al moment i es poden consultar en format de gràfics.

5) Fer una prova pilot del qüestionari amb el perfil d'informants que es vol aplicar el qüestionari per assegurar-se i verificar que s'entenen bé les preguntes, si hi ha alguna pregunta que és massa difícil de contestar i quina és la durada aproximada per respondre'l. En el cas d'aquesta prova pilot es va convidar a col·laborar-hi a un total de 18 centres educatius d'infantil, primària i secundària de fora del districte d'estudi dels quals van poder participar 7 centres (4 de Barcelona, 1 del Prat de Llobregat, 1 de Figueres i 1 de Manresa). Els informants que van respondre el qüestionari en línia van ser els responsables del centre educatiu o alguna de les persones que integren el seu equip directiu. La durada mitjana en respondre el qüestionari per part dels informants de la prova pilot va ser de 12 minuts. Segons el retorn que van fer després de contestar-lo totes les persones informants van considerar que les preguntes eren entenedores.

Per una altra part, la sensació general era que al qüestionari era fàcil de contestar. Si que la pregunta número 4, de fer el "llistat amb els noms de tots els centres o entitats propers al vostre centre educatiu amb el que heu desenvolupat aquestes activitats" a un centre li va semblar feixuga "perquè el centre no tenim un recull previ fet". A partir d'aquest retorn i com tenia el dubte inicial de posar-la vaig acabar considerant d'incloure-la però com a resposta opcional. Després, en el qüestionari de l'estudi només un centre educatiu no la va contestar.

Arrel de la prova pilot si que es van ajustar i estructurar millor la formulació d'algunes preguntes perquè s'adaptessin a la seva finalitat i fossin encara més precises com la pregunta 5 que podia crear confusió. Es va modificar en plural la seva formulació perquè s'entengués que es podia escollir més d'una opció. Aprofitant aquest apunt també vaig canviar en plural d'altres preguntes d'opció múltiple. Amb la pregunta 7 que parla del cost una persona informant de la prova pilot també va voler incidir en que cap infant es queda sense fer l'activitat hagin pagat o no la quota escolar.

6) Acabar de construir el qüestionari a partir de la col·laboració a través de diferents converses (presencials i digitals) del Centre de Recursos Pedagògics (CRP) del Servei Educatiu del districte d'Horta-Guinardó així com de la tècnica de gestió del territori del mateix servei del districte per tenir en compte les necessitats que volien recollir també a través de l'estudi segons el rol que tenen com a agent educatiu. **Aquesta col·laboració ha permès comprendre millor la formulació de certes preguntes del qüestionari i fer una millor difusió** d'aquest en el moment d'iniciar el treball de camp als diferents centres educatius del districte.

Dins de les preguntes formulades en el qüestionari n'hi ha hagut una que preguntava als centres educatius si el fet de respondre el qüestionari els ha ajudat a tenir més consciència sobre la relació que té el seu centre educatiu amb el seu entorn més proper fet que ajuda a veure la seva percepció al qüestionari en si. Alhora hi ha una pregunta en què han hagut d'expressar com valoren la seva relació actual amb el seu entorn proper. Aquesta pregunta ajudarà en un futur a identificar si hi ha hagut una millora o quina ha estat la seva evolució com a centre educatiu o districte amb la relació amb l'entorn. Més endavant, quan es realitzin aquestes qüestionaris en altres districtes de Barcelona o en d'altres municipis s'inclourà una valoració més directa dels informants dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó per si cal fer algun retoc en alguna pregunta. També es podran fer canvis quan s'obri a la participació a administracions i entitats del món educatiu.

Després del procés d'obtenció de les dades i del procés d'investigació on es mostrin els resultats i les conclusions es desenvoluparà una metodologia comunicativa (MC) que permet combinar, en un mateix pla de diàleg igualitari, les aportacions del coneixement fetes en la investigació i les experiències aportades per la ciutadania, professionals i entitats, promovent transformacions socials i educatives. Les claus d'aquest tipus d'investigació comunicativa resideixen en la seva proposta d'inclusió de totes les veus implicades en la investigació. En aquest cas tindran un paper més destacat els centres educatius, els agents del territori i els serveis i entitats educatives. El diàleg igualitari que s'estableix entre els investigadors i els investigats amb la finalitat de crear un diàleg intersubjectiu permet que tothom pugui contribuir amb la seva veu a la interpretació col·lectiva de les dades obtingudes en totes les fases del procés (Canal, 2021).

Tot aquest enfocament i procés metodològic en la metodologia comunicativa té la intenció de basar-se en la cocreació considerant a les persones com agents socials transformadors eliminant la interpretació jeràrquica. La construcció de coneixement mitjançant aquesta metodologia es produeix analitzant la realitat a base de concepcions duals. Tenim estructures i sistemes, però també subjectes i col·lectius que poden transformar-los (Brown et al., 2013). A partir d'aquesta metodologia es pretén que una bona quantitat dels resultats de la investigació es converteixen en recomanacions i orientacions que poden ser molt útils per l'articulació de pràctiques educatives efectives. Aquest enfocament trenca amb la dinàmica de les ciències socials i de les ciències educatives basada en què la investigació ha d'anar orientada per realitzar un diagnòstic i s'intenta aportar solucions a les necessitats socials a partir d'un diàleg igualitari entre les persones investigadores i els actors socials que participen en aquestes realitats.

Depenent de quines dades per mesurar l'impacte a curt, mig o llarg termini i aconseguir evidències es recolliran específicament a través de la repetició del qüestionari desenvolupat en l'estudi inicial, d'entrevistes o de grups de discussió combinant tècniques quantitatives amb qualitatives. També, per tal de difondre les evidències de la investigació es farà ús les xarxes socials, plataformes clau perquè els investigadors i les organitzacions científiques difonguin evidències sobre l'impacte social dirigides al públic en general. Una de les metodologies que s'utilitza és la Social Impacte in the Social Media, que utilitza l'índex de cobertura d'impacte social (SICOR) per determinar el percentatge de persones que comparteixen i fan algun retorn específic de les publicacions (LinkedIn, Facebook...).

5.3.2 POBLACIÓ D'ESTUDI

La població a investigar han estat els centres educatius d'educació especial, d'infantil, de primària i de secundària del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona, que en total són 76 (Taula 1). Les edats de l'alumnat d'aquests centres són d'entre els 0 i els 16 anys. Els informants del qüestionari de l'estudi han estat algun dels membres de l'equip directiu de cada centre educatiu.

Taula 1. Centres educatius del districte d'Horta-Guinardó que formen la població d'estudi, segons diferents característiques

	TOTAL DISTRICTE	
CENTRES EDUCATIUS d'educació especial, infantil, primària i secundària	76	
SEGONS TITULARITAT		
CENTRES PÚBLICS	43	56,5%
CENTRES PRIVATS - CONCERTATS	33	43,5%
SEGONS TIPOLOGIA DE CENTRE		
ESCOLES BRESSOL	16	21,1%
LLARS D'INFANTS PRIVADES	8	10,5%
CENTRES D'EDUCACIÓ ESPECIAL	8	10,5%
ESCOLES PÚBLIQUES	18	23,7%
ESCOLES CONCERTADES I PRIVADES	17	22,4%
INSTITUTS	7	9,2%
INSTITUTS-ESCOLA	2	2,6%
SEGONS TIPUS D'ENSENYAMENT		
1r CICLE EDUCACIÓ INFANTIL	24	31,6%
2n CICLE INFANTIL I PRIMÀRIA	18	23,7%
2n CICLE INFANTIL, PRIM I SECUND	19	25%
EDUCACIÓ SECUNDÀRIA	7	9,2%
EDUCACIÓ ESPECIAL	8	10,5%
SEGONS EL BARRI		
EL CARMEL	11	14,4%
LA FONT D'EN FARGUES	13	17,1%
MONTBAU	7	9,2%
CAN BARÓ	2	2,6%
BAIX GUINARDÓ	10	13,1%
GUINARDÓ	13	17,1%
HORTA	9	11,8%
LA CLOTA	0	0%
LA TEIXONERA	1	1,3%
LA VALL D'HEBRON	4	5,2%

SANT GENÍS DELS AGUDELLS	6	7,9%
--------------------------	---	------

Font: Elaboració pròpia

5.4 CONSIDERACIONS ÈTIQUES

El procés de recerca ha estat analitzat pel Comitè d'Ètica per a la investigació sobre les Persones, la Societat i el Medi Ambient (CEIPSA) de la Universitat Rovira i Virgili (URV). A aquest comitè se li ha lliurat la documentació, la informació de la investigació i el calendari d'avaluació.

A través de la investigació s'ha garantit que es preservin els drets humans i que es respectin, protegeixin i siguin justes amb els participants de la investigació. Per sol·licitar la participació en la investigació dels informants i obtenir el seu consentiment s'ha donat la informació pertinent sobre l'objectiu de l'estudi d'una manera clara així com certa informació necessària de la investigació detallada a continuació:

- 1) La metodologia emprada a l'estudi.
- 2) Utilització de les dades recollides. S'ha garantit la protecció de les dades a partir de la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals i al Reglament general (UE) 2016/679, de 27 de abril del 2016, de protecció de dades (RGPD).
- 3) Gestió de la identitat i la garantia de l'anonimat dels participants. S'ha garantit la identitat, confidencialitat i anonimat dels participants a través de l'ús de la codificació i de pseudònims.
- 4) Ús i accessibilitat de la informació. L'ús i l'accés a la informació està limitat al personal investigador.
- 5) Emmagatzematge de la informació. Tota la informació recollida s'ha emmagatzemat de la forma més segura possible mitjançant un ús anonimitzat.
- 6) Gestió de la identitat dels participants als resultats de l'estudi en publicar-los
- 7) La voluntarietat dels participants

Durant la realització del qüestionari s'ha evitat pressionar els participants perquè donin opinions o respostes forçades. El participant ha pogut retirar el seu consentiment per participar a l'estudi en qualsevol moment i sense indicar-ne cap motiu concret.

5.5 RECOLLIDA I CLASSIFICACIÓ DE LES DADES

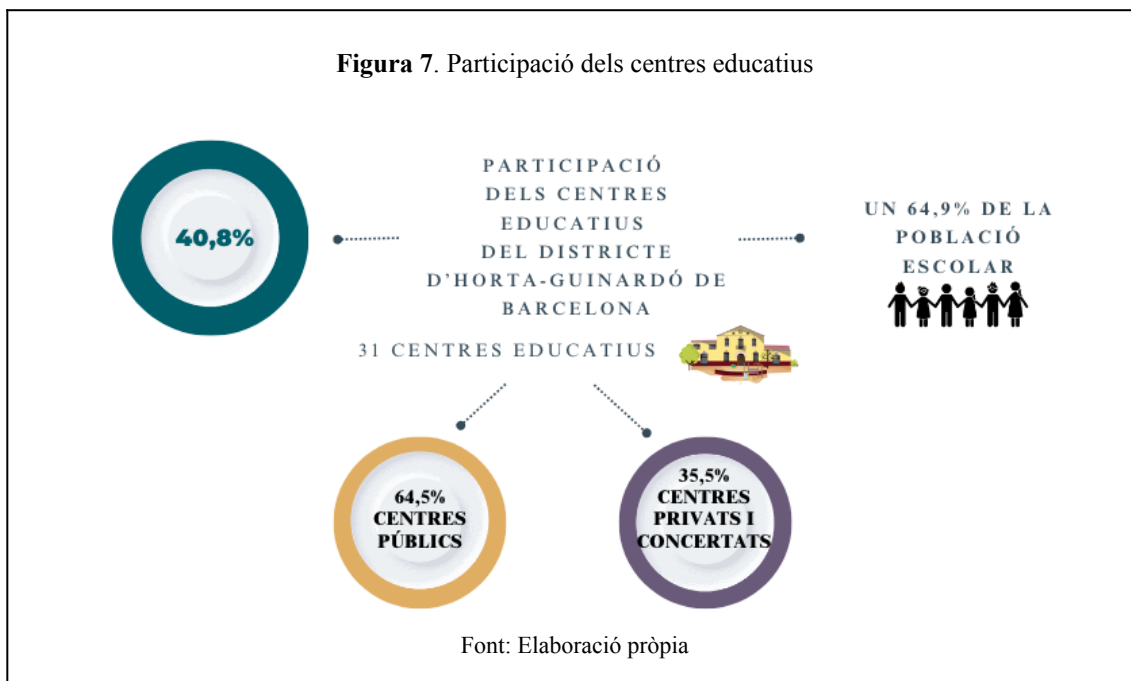
Dels 76 centres educatius existents a la població d'estudi (que tenen un total de 18.704 alumnes matriculats segons dades del CRP del Servei Educatiu d'Horta Guinardó), **han participat un total de 31 centres educatius, amb un total de 12.144 alumnes**. Tenint en compte aquestes dades, la participació en l'estudi dels centres educatius d'educació especial, d'infantil, primària i secundària del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona ha estat d'un 40,8% (Taula 2). Això representa **un 64,9% de la població escolar** d'aquest tipus de centres educatius del districte on es fa l'estudi.

Taula 2. Centres educatius d'Horta-Guinardó participants en l'estudi segons la titularitat

	TOTAL DISTRICTE		PARTICIPANTS A L'ESTUDI	
CENTRES EDUCATIUS d'educació Especial / Infantil / Primària / Secund	76		31	Han participat un 40,8% del total de centres educatius del districte
SEGONS TITULARITAT				
CENTRES PÚBLICS	43	56,5%	20	Han participat un 46,5% del total de centres públics del districte que representen un 64,5% dels participants
CENTRES PRIVATS - CONCERTATS	33	43,5%	11	Han participat un 33,3% del total de centres privats-concertats del districte que representen un 35,5% dels participants

Font: Elaboració pròpia

Si tenim en compte la **titularitat dels centres educatius** existents del districte (Figura 7), han participat en l'estudi un 46,5% dels centres públics i un 33,3% dels centres privats i concertats. Fixant-nos en els 31 centres educatius que han participat a l'estudi, el percentatge de centres públics i centres privats i concertats s'aproxima força a la realitat del districte (64,5% de centres públics i 35,5% de centres privats i concertats entre els participants, comparat amb el 56,5% de centres públics i 43,5% de centres privats i concertats en el total del districte).

En relació a la **tipologia de centre educatiu**, on hi ha hagut una participació més elevada és en els instituts amb un 85,7% seguit dels centres d'educació especial i de les escoles públiques amb un 50% de participació. En les escoles bressol la participació ha estat d'un 31,3% i les llars d'infantil privades d'un 25%. Les escoles privades i concertades han tingut una participació del 29,4%. D'instituts-escola no ha estat possible obtenir participació (Taula 3). Entre els centres participants, el percentatge de les diferents tipologies de centres educatius és semblant al percentatge real que hi ha en el total de centres del districte. On hi ha un decalatge més gran és en els instituts amb una diferència del 10,1%.

Taula 3. Centres educatius d'Horta-Guinardó participants en l'estudi segons la tipologia de centre

	TOTAL DISTRICTE		PARTICIPANTS A L'ESTUDI	
CENTRES EDUCATIUS d'educació Especial / Infantil / Primària / Secund	76		31	Han participat un 40,8% del total de centres educatius del districte
SEGONS TIPOLOGIA DE CENTRE				
ESCOLES BRESSOL	16	21,1%	5	Han participat un 31,3% del total d'escoles bressol del districte que representen un 16,1% de les participants
LLARS D'INFANTS PRIVADES	8	10,5%	2	Han participat un 25% del total de llars d'infants privades del districte que representen un 6,5% de les participants
CENTRES D'EDUCACIÓ ESPECIAL	8	10,5%	4	Han participat un 50% dels centres d'educació especial del districte que representen un 13% de les participants

ESCOLES PÚBLIQUES	18	23,7%	9	Han participat un 50% de les escoles públiques del districte que representen un 29% de les participants
ESCOLES CONCERTADES I PRIVADES	17	22,4%	5	Han participat un 29,4% d'escoles concertades i privades del districte que representen un 16,1% de les participants
INSTITUTS	7	9,2%	6	Han participat un 85,7% dels instituts del districte que representen un 19,3% dels participants
INSTITUTS-ESCOLA	2	2,6%	0	Aquest tipus de centres no han pogut participar fet que representa un 0% dels participants .

Font: Elaboració pròpia

Segons el **tipus d'ensenyament**, els centres de secundària han participat amb un 85,7%. Els centres d'educació especial i els centres que imparteixen conjuntament ensenyaments de 2n cicle d'educació infantil i primària han participat amb un 50%. Els centres que imparteixen el 1r cicle d'educació infantil han participat amb un 29,2% i els que imparteixen conjuntament el 2n cicle d'educació infantil, primària i secundària han participat amb un 26,3% (Taula 4). Entre els centres participants, el percentatge dels diferents tipus d'ensenyament altra vegada és semblant al percentatge real que hi ha en el total de centres del districte. On hi ha un decalatge més gran és en els centres d'educació secundària amb un diferència del 10,1%.

Taula 4. Centres educatius d'Horta-Guinardó participants en l'estudi segons el tipus d'ensenyament

	TOTAL DISTRICTE		PARTICIPANTS A L'ESTUDI	
CENTRES EDUCATIUS d'educació Especial / Infantil / Primària / Secund	76		31	Han participat un 40,8% del total de centres educatius del districte
SEGONS TIPUS D'ENSENYAMENT				
1r CICLE EDUCACIÓ INFANTIL	24	31,6%	7	Han participat un 29,2% dels centres del districte que representen un 22,6% dels participants
2n CICLE INFANTIL I PRIMÀRIA	18	23,7%	9	Han participat un 50% dels centres del districte que representen un 29% dels participants
2n CICLE INFANTIL, PRIM I SECUND	19	25%	5	Han participat un 26,3% dels centres del districte que representen un 16,1% dels participants
EDUCACIÓ SECUNDÀRIA	7	9,2%	6	Han participat un 85,7% dels centres del districte que representen un 19,3% dels participants
EDUCACIÓ ESPECIAL	8	10,5%	4	Han participat un 50% dels centres del districte que representen un 13% de les participants

Font: Elaboració pròpia

Si ens fixem en els diferents **barris del districte d'Horta-Guinardó**, la participació ha estat molt diversa. Cal tenir en compte que en alguns barris es concentren fins a una desena de centres d'infantil, primària i secundària respecte d'altres que no hi ha cap centre d'aquestes característiques com és el barri de la Clota o el barri de la Teixonera on hi ha un centre educatiu amb aquestes característiques. Els barris amb una participació més alta han estat el del Baix Guinardó amb un 60%, el del Guinardó amb un 53,8%, Sant Genís dels Agudells i Can Baró amb un 50% i el de La Font d'en Fargues amb un 46%. Els centres del barri de Montbau ha tingut una participació del 28,6%, el del Carmel d'un 27,3%, el de la Vall d'Hebron d'un 25% i el d'Horta d'un 22,2%. Del barri de la Teixonera no s'han pogut obtenir dades (Taula 5). En aquest cas també s'observa que el percentatge de centres que hi ha en els diferents barris és semblant entre els centres participants i en el total del districte. On hi ha un decalatge més gran és al barri del Baix Guinardó amb una diferència del 6,2%.

Taula 5. Centres educatius d'Horta-Guinardó participants en l'estudi segons el barri

	TOTAL DISTRICTE		PARTICIPANTS A L'ESTUDI	
CENTRES EDUCATIUS d'educació Especial / Infantil / Primària / Secund	76		31	Han participat un 40,8% del total de centres educatius del districte
SEGONS EL BARRI				
EL CARMEL	11	14,4%	3	Han participat un 27,3% dels centres del barri que representen un 9,6% dels participants
LA FONT D'EN FARGUES	13	17,1%	6	Han participat un 46% dels centres existents del barri que representen un 19,3% dels participants
MONTBAU	7	9,2%	2	Han participat un 28,6% dels centres existents del barri que representen un 6,5% dels participants
CAN BARÓ	2	2,6%	1	Han participat un 50% dels centres existents del barri que representen un 3,2% dels participants
BAIX GUINARDÓ	10	13,1%	6	Han participat un 60% dels centres existents del barri que representen un 19,3% dels participants
GUINARDÓ	13	17,1%	7	Han participat un 53,8% dels centres existents del barri que representen un 22,6% dels participants
HORTA	9	11,8%	2	Han participat un 22,2% dels centres existents del barri que representen un 6,5% dels participants
LA CLOTA	0	0%	0	En aquest barri no hi ha centres educatius de les característiques de l'estudi.
LA TEIXONERA	1	1,3%	0	El centre existent no ha pogut participar-hi fet

				que representa un 0% dels participants .
LA VALL D'HEBRON	4	5,2%	1	Han participat un 25% dels centres existents del barri que representen un 3,2% dels participants
SANT GENÍS DELS AGUDELLS	6	7,9%	3	Han participat un 50% dels centres existents del barri que representen un 9,6% dels participants

Font: Elaboració pròpia

Per finalitzar, si fem una comparativa general de les característiques dels centres educatius del districte amb els que han acabat participant, el percentatge en la majoria de les característiques s'aproximen força a la de la realitat, amb una diferència que va del 0,6 al 9%. Això posa de manifest que **les dades recollides en l'estudi s'ajusti força al percentatge real de les característiques dels centres educatius en relació a la titularitat, a la tipologia de centre, al tipus d'ensenyament i segons el barri on estan situats, fet que fa que els resultats de l'estudi existent augmentin la seva validesa.** On es produeix un contrast més gran entre la representació existent dels centres educatius amb els que hi han participat és amb els centres d'educació secundària. Aquest tipus de centre està sobrerrepresentat ja que la diferència de representativitat augmenta en un 10,1%.

6. PLA DE TREBALL

Com a resum i per tenir una pauta en el procés d'investigació he desenvolupat el següent cronograma per visualitzar els períodes de cadascuna de les fases programades.

Taula 6. Tasques programades al pla de treball del TFM

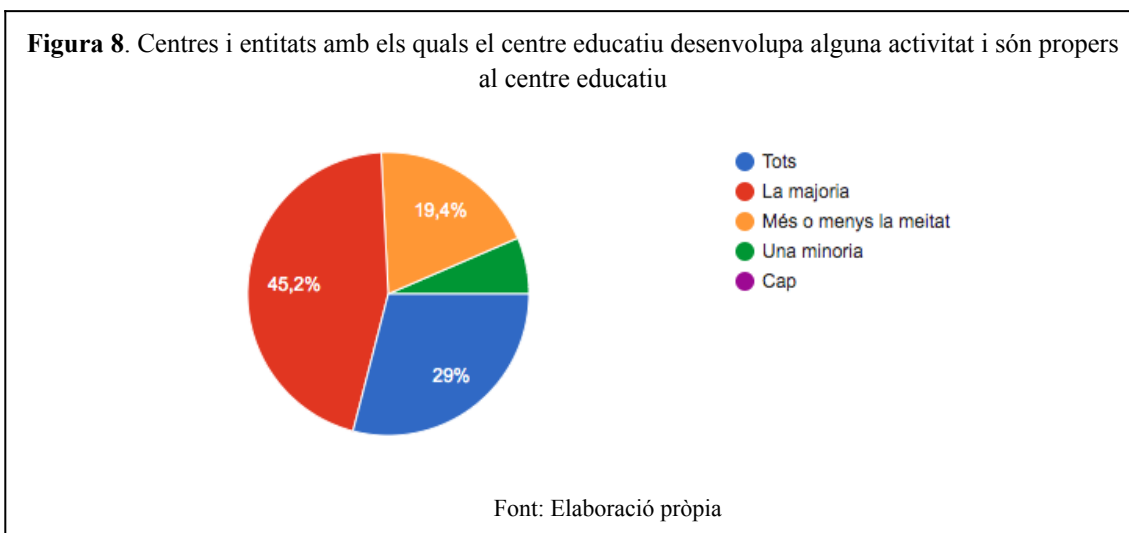
TASCA	DATA									
	Novembre	Desembre	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol / Agost	Setembre
FASES DEL PROCÉS	FASE INICIAL			FASE INTERMITJA			FASE FINAL			
Observació de la realitat / Anàlisi documental										
Guió i disseny de la investigació										
Enviar declaració responsable a URV										
Recollida de les dades de contacte dels centres educatius										
Elaboració qüestionaris										
Prova pilot										
Contacte amb el CRP del districte d'Horta-Guinardó										
Realització dels qüestionaris virtuals										
Recollida de dades										
Anàlisi de les dades										
Entrega informe final TFM										

Font: Elaboració pròpia

7. EXPOSICIÓ I ANÀLISI DELS RESULTATS

7.1 SOBRE LES ACTIVITATS QUE DESENVOLUPEN ELS CENTRES EDUCATIUS

Pel què fa a les activitats que desenvolupen els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona participants en l'estudi s'evidencia com **tots els centres educatius han desenvolupat activitats amb altres centres o entitats** al llarg del curs 2023-2024. Quan es concreten aquestes activitats amb l'entorn proper dels centres educatius (Figura 8), un 29% dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona desenvolupen totes aquestes activitats amb centres i entitats del seu entorn proper i un 45,2% majoritàriament. Un 19,4% dels centres educatius fa aproximadament la meitat de les activitats amb centres i entitats del seu entorn proper i un 6,5% la minoria de les vegades. No hi ha cap centre educatiu que no desenvolupi mai cap activitat amb centres i entitats de l'entorn proper. Per propers s'entén que les activitats es desenvolupen a la zona del barri o a una distància aproximada d'un quilòmetre del centre educatiu.

Si valorem la franja de resposta de tots i la majoria dels centres educatius conjuntament podem arribar a la conclusió que **tres de cada quatre centres educatius (74,2%) de forma habitual desenvolupa activitats amb centres i entitats del seu entorn proper**. Això pot demostrar la predisposició notable dels centres educatius d'aquest districte per tenir un caràcter de proximitat i obertura amb l'entorn quan desenvolupen les seves activitats. Aquest fet pot venir acompanyat del bon context del districte

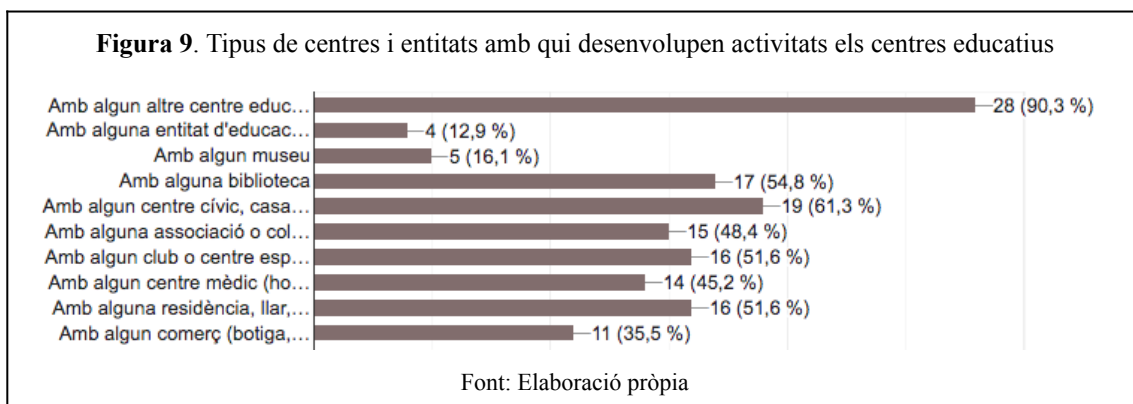
d'Horta-Guinardó perquè als centres educatius puguin desenvolupar les seves activitats gràcies a la xarxa d'equipaments del territori i la proximitat i diversitat d'entitats culturals, esportives i socials, així com equipaments com biblioteques, centres cívics i parcs la qual cosa afavoreix la creació i consolidació de relacions entre els centres educatius i la comunitat. La quantitat d'iniciatives que existeixen a l'entorn al voltant dels centres educatius i com s'aprofiten influeixen en la relació entre aquests centres i la comunitat, afectant la seva capacitat per assolir els objectius educatius i les finalitats establertes (Casares i Vila, 2009).

Com diuen Bonafé i Rogero (2021), per a que qualsevol proposta innovadora dins l'espai educatiu tingui un impacte real i s'integri en la vida quotidiana dels ciutadans, és imprescindible considerar l'entorn pròxim. Això vol dir que les innovacions no poden existir en un buit, sinó que han de ser rellevants i connectades amb la realitat social i cultural que envolta els centres educatius. Aquesta perspectiva subratlla la importància de reduir l'aïllament entre les escoles i les seves comunitats, promovent una interacció contínua i significativa.

Si ens fixem en centres de titularitat pública aquesta franja augmenta al 80% mentre que en centres privats i concertats disminueix al 63% les activitats que desenvolupen de forma habitual amb el seu entorn proper. **Per tipus de centre i ensenyament**, les escoles bressol i les llars d'infants que imparteixen ensenyament en el primer cicle d'educació infantil (de 0 a 3 anys) el 85% de les activitats les fan sempre en el seu entorn proper. Els instituts del districte en un 83% de les ocasions les desenvolupen de forma habitual en el seu entorn pròxim, les escoles públiques en un 77,7%, les d'educació especial en un 75% i les escoles concertades en un 40%. Tant la variable de la titularitat com la del tipus de centre i ensenyament ens fa observar que el percentatge varia segons la titularitat del centre fent-lo augmentar quan els centres són de titularitat pública. Això ens diu que els centres educatius de titularitat pública tenen més tendència a realitzar les activitats en el seu entorn proper.

Com hem observat, en major o menor intensitat tots els centres educatius desenvolupen activitats amb centres i entitats de l'entorn proper i quan ho fan són amb diferents tipus de centres i entitats. És destacable identificar (Figura 9) com un **90% dels centres educatius alguna de les activitats que desenvolupa ho fa amb altres centres**

educatius fet que mostra la connexió i la xarxa que s'estableix entre els diferents centres educatius encara que el tipus d'ensenyament, titularitat o tipologia de centre pugui ser diferent. Sobretot, els centres d'infantil, primària i secundària del districte fan activitats amb altres centres d'infantil, primària i secundària i amb menys intensitat amb algun centre d'educació especial o escola de música.

Segons la Figura 9, un **61,3% dels centres educatius fan alguna activitat amb centres cívics, casals d'entitats o casals de barri**. Els casals i centres cívics ofereixen una varietat de serveis i activitats que són essencials per al benestar i desenvolupament de les persones i de la comunitat en general. Aquests espais proporcionen recursos educatius, culturals i recreatius que faciliten l'aprenentatge continu, fomenten la cohesió social i milloren la qualitat de vida. La seva funció va més enllà d'oferir serveis immediats; contribueixen a crear una comunitat més integrada i dinàmica, promovent el creixement personal i col·lectiu.

Les biblioteques són un tipus d'entitat on un de cada dos centres educatius escullen per realitzar alguna de les seves activitats. En tots els casos **les biblioteques esmentades pels participants són biblioteques públiques** del districte com la biblioteca Mercè Rodoreda vinculada amb un 47% dels centres educatius que fan ús de la biblioteca. També s'esmenten les altres tres biblioteques del districte: la biblioteca Horta-Can Mariner, el Carmel-Juan Marsé i la de Montbau-Albert Pérez Baró. Les biblioteques són essencials per a l'educació integral dels infants i adolescents, ja que no només proporcionen llibres i recursos acadèmics, sinó que també funcionen com a centres de coneixement, creativitat i interacció social. Aquestes institucions promouen la curiositat, l'aprenentatge, i habilitats com la concentració, la comprensió lectora i la

reflexió crítica, contribuint així a l'augment del capital cultural de la comunitat. En oferir un espai per al desenvolupament personal i comunitari, les biblioteques juguen un paper clau en el creixement dels individus i en la cohesió social.

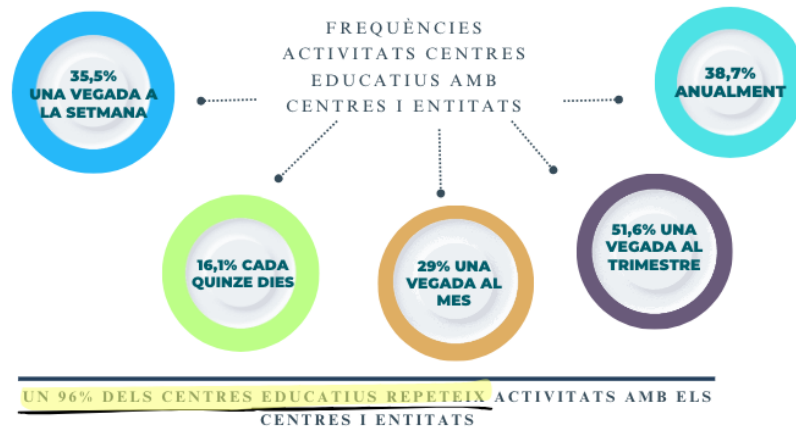
De la mateixa manera que les biblioteques, un de cada dos centres educatius desenvolupa activitats amb **centres esportius i residències, llars, centres de dia o casals per a gent gran**. També gairebé un 50% dels centres educatius desenvolupen activitats amb alguna **associació o col·lectiu veïnal, social, cultural, religiós, ambiental o artístic** o amb algun **centre mèdic** ja sigui un CAP o un hospital com el de St Pau. Amb qui menys activitats desenvolupen els centres educatius és amb **comerços** (35,5%), amb **museus** (16,1%) i **entitats d'educació en el lleure** (12,9%).

Amb això es confirma, com diu Canut i Pujol (2021), en el cas dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó que l'educació no depèn d'un sol agent i trascendeix les parets del centre aprofitant les oportunitats de l'entorn.

De tots aquests centres i entitats on els centres educatius desenvolupen les activitats **en un 68% són en equipaments públics del districte**. Si ens fixem en els centres públics un 77,8% de les activitats són en aquest tipus d'equipaments. En els centres privats i concertats de mitjana fan ús un 48,15%. Això vol dir que els centres educatius públics fan un major ús dels equipaments públics que els centres educatius privats i concertats.

Quan intentem veure la freqüència dels centres educatius en **desenvolupar aquestes activitats amb aquests centres i entitats de l'entorn proper veiem que les freqüències són molt diverses** (Figura 10). La freqüència més predominant dels centres educatius amb un 51,6% és desenvolupar aquestes activitats amb els centres i entitats, una vegada al trimestre. Analitzant més profundament les dades s'ha pogut detectar que el 96% dels centres educatius repeteixen almenys una vegada al llarg del curs aquestes activitats amb els centres o entitats de l'entorn proper. Només tres centres han contestat exclusivament l'opció d'una vegada al curs.

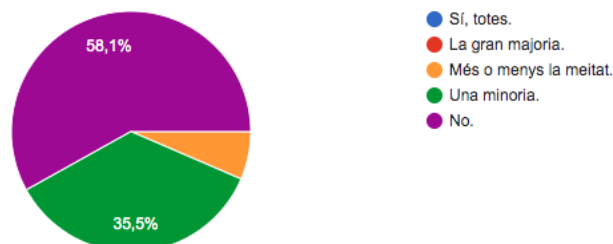
Figura 10. Frequència de les activitats amb centres i entitats

Font: Elaboració pròpia

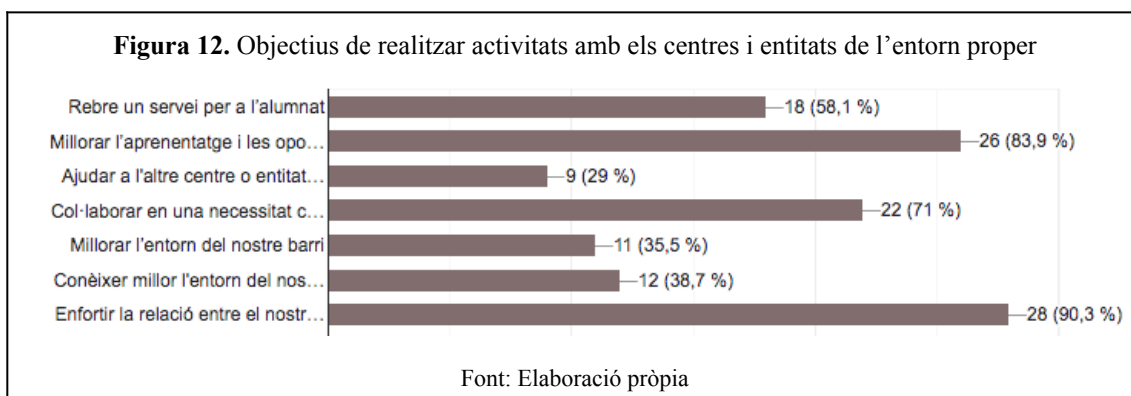
Si ens fixem amb el cost de les activitats (Figura 11), un 58,1% de les activitats que han desenvolupat els centres educatius amb entitats o centres del seu entorn proper no han tingut un cost econòmic per l'alumnat. En un 35,5% dels centres han tingut un cost en una minoria de les activitats realitzades. Podem esmentar segons aquests dos valors que un 93,6% dels centres educatius les activitats que desenvolupen amb els centres i entitats del seu entorn proper habitualment no tenen un cost econòmic per l'alumnat. Això reflecteix un compromís amb l'accessibilitat i la inclusió permetent experiències educatives enriquidores sense barreres econòmiques i promovent igualtat d'oportunitats. El tant per cent varia en els centres de 0 a 3 anys, les escoles bressol i les llars d'infants, on un 100% de les activitats que desenvolupen amb el seu entorn proper no tenen cost per l'alumnat.

Figura 11. Cost de les activitats

Font: Elaboració pròpia

En relació amb les activitats desenvolupades pels centres educatius s'han realitzat amb els següents objectius (Figura 12).

Segons aquesta Figura 12, **un 90% dels centres educatius comparteixen l'objectiu de desenvolupar activitats per enfortir la relació amb els centres o entitats del seu entorn proper.** Això demostra la voluntat dels centres educatius del districte per crear una xarxa i vincular-se amb altres agents del barri, fet que contribueix a **enfortir la cohesió social** entre la població. A més, la col·laboració estreta amb la comunitat local reforça el **sentit de pertinença i responsabilitat compartida**, beneficiant tant l'alumnat com a la comunitat en general.

El segon objectiu més compartit pels centres educatius, **amb un 84%, és millorar l'aprenentatge i les oportunitats educatives de l'alumnat.** Això demostra que, augmentant el capital social, l'alumnat té més oportunitats per millorar el seu aprenentatge. Quan els centres educatius col·laboren amb altres centres i entitats, l'alumnat pot accedir a una varietat més gran de recursos, experiències i perspectives, la qual cosa enriqueix el seu procés educatiu. Aquestes connexions no només amplien el coneixement de l'alumnat, sinó que també els proporcionen habilitats socials i professionals valuoses que poden utilitzar en el futur.

En tercer lloc, l'objectiu més compartit, **amb un 71%, és el de col·laborar en una necessitat comuna entre el centre educatiu i l'altre centre o entitat.** Aquesta col·laboració és clau perquè no només aborda una necessitat real i tangible, sinó que també fomenta la creació d'aliances sòlides i duradores. Quan diversos agents treballen conjuntament per assolir un mateix fi, es genera un sentit de comunitat i solidaritat, enfortint la cohesió social. Aquesta aliança compartida permet que els centres educatius

i els agents implicats es complementin, aprofitant les fortaleses de cadascú per obtenir millors resultats. A més, les col·laboracions no només beneficien els participants directes, sinó que també poden tenir un impacte positiu en tota la comunitat, ja que les solucions trobades poden ser aplicables a altres contextos i necessitats similars. A través d'aquesta cooperació, es promou una xarxa de suport mutu que facilita l'intercanvi de recursos, coneixements i experiències. Aquestes aliances afavoreixen una major comprensió i respecte entre les diferents parts, creant un entorn més cohesionat i resilient. En resum, la col·laboració en necessitats compartides no només resol problemes concrets, sinó que també construeix un teixit social més fort i unit.

El quart objectiu que més comparteixen els centres educatius, **amb un 58,1%, és desenvolupar activitats per rebre un servei per als alumnes**. En observar els instituts, aquest objectiu és compartit pel 100% dels centres, mentre que en els centres de titularitat privada i concertada és compartit pel 80%, enfront del 50% dels centres d'educació especial, el 44% de les escoles públiques, i el 28% de les llars i escoles bressol. Aquestes dades mostren que, com menor és l'edat de l'alumnat, més baixa és la proporció de centres que busquen rebre serveis a través d'aquestes activitats. Aquestes diferències poden reflectir la varietat de necessitats i enfocaments educatius segons l'edat de l'alumnat. Els instituts, amb alumnes més grans, sovint busquen serveis que ofereixin suport específic, com orientació professional o activitats extracurriculars avançades, per preparar l'alumnat per a la transició a l'educació superior o el món laboral. Per contra, les llars i escoles bressol, enfocades en els infants més petits, prioritzen activitats que fomentin el desenvolupament integral i la socialització en un entorn segur i acollidor. Aquesta tendència pot demostrar com els centres educatius adapten les seves prioritats i col·laboracions segons les necessitats específiques del seu alumnat, assegurant que els serveis i activitats proporcionades siguin adequats i beneficiosos per a cada etapa del desenvolupament educatiu. A més, destaca la importància de personalitzar les estratègies educatives per a diferents grups d'edat, garantint així una experiència d'aprenentatge òptima per a tothom.

En menor mesura, trobem tres altres objectius destacats. Primer, conèixer millor l'entorn del centre educatiu, que fomenta el sentiment de pertinença i el vincle amb la comunitat. Aquest objectiu és important perquè ajuda els alumnes a sentir-se part integrant del seu barri, establint relacions positives i duradores amb l'entorn. Segon,

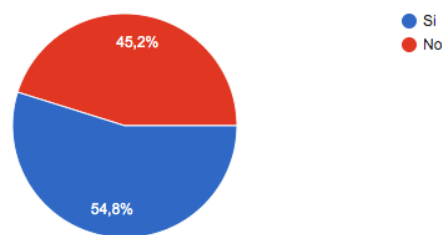
millorar l'entorn del barri a través d'accions en benefici de la comunitat. Aquestes iniciatives no només enriqueixen l'entorn, sinó que també incorporen als alumnes valors de responsabilitat i servei comunitari. Finalment, ajudar a un altre centre o entitat en una tasca concreta reforça l'acció comunitària en benefici dels altres. Aquest objectiu fomenta la col·laboració i la solidaritat, demostrant als alumnes la importància del treball en equip i el suport mutu per assolir objectius comuns.

Els objectius de les relacions entre els centres educatius i el seu entorn en base a les dades que s'han extret dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó comparant-la amb la literatura del marc teòric inclouen la importància d'integrar-se de manera efectiva en l'entorn urbà per enfortir la seva relació amb l'entorn i millorar l'aprenentatge de l'alumnat. Les dades de l'estudi coincideixen en menor mesura amb la necessitat de col·laborar amb l'entorn en necessitats compartides.

Quan parlem més concretament de Servei Comunitari i/o d'Aprenentatge i Servei (ApS) un 54,8% dels centres educatius ha desenvolupat algun d'aquest tipus d'activitats (Figura 13). Aquesta dada és significativa perquè demostra que més de la meitat dels centres reconeixen el valor educatiu d'integrar el servei a la comunitat amb l'aprenentatge acadèmic. El Servei Comunitari i l'ApS no només proporcionen a l'alumnat una oportunitat per aplicar els seus coneixements en situacions reals, sinó que també els ajuden a desenvolupar habilitats socials, emocionals i ètiques. Participar en activitats de Servei Comunitari i ApS permet a l'alumnat comprendre millor les necessitats i desafiaments de la seva comunitat, fomentant un sentit de responsabilitat social i empatia. A més, aquestes experiències pràctiques milloren les seves competències de treball en equip, resolució de problemes i lideratge, que són essencials per al seu futur personal i professional. A través d'aquestes iniciatives, els centres educatius poden establir vincles més forts amb la comunitat local, creant una xarxa de suport i col·laboració mútua. Això no només beneficia a l'alumnat, sinó que també contribueix a construir una comunitat més cohesionada i resilient. En resum, el fet que un 54,8% dels centres educatius hagi implementat activitats de Servei Comunitari i ApS és una evidència clara del compromís amb una educació integral que va més enllà de l'aula, promovent la formació de ciutadans actius i compromesos.

Si mirem per titularitat dels centres educatius, un 72% dels centres privats i concertats desenvolupen aquest tipus d'activitats en relació amb el 45% dels centres públics. Si tenim en compte el tipus de centre i l'ensenyament les dades són ben variades. Un 100% de les escoles concertades i privades desenvolupen aquest tipus d'activitats, un 75% dels centres d'educació especial, un 66% dels instituts, un 44% de les escoles públiques i un 14% de les escoles bressol i llars d'infants.

Figura 13. Centres educatius que han desenvolupat activitats de Servei comunitari i/o d'Aprenentatge i Servei (ApS)

Font: Elaboració pròpia

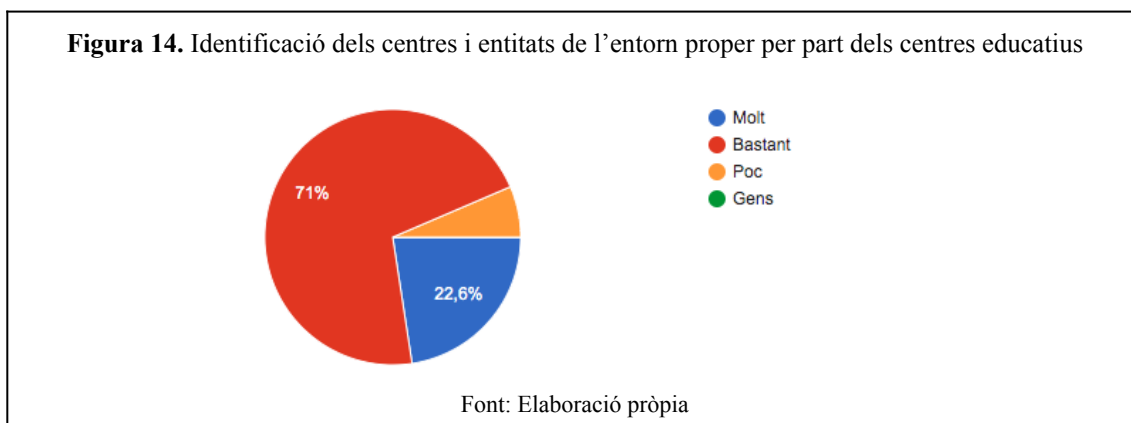
7.2 ESTRATÈGIES DESENVOLUPADES PER RELACIONAR-SE AMB L'ENTORN SOCIAL

Segons la literatura del marc teòric per millorar el vincle dels centres educatius amb el seu entorn, s'ha esmentat que és important implementar diverses estratègies:

- Estar informats sobre els serveis disponibles per aprofitar els recursos que l'entorn ofereix.
- Compartir objectius i projectes amb altres centres i agents del territori per ajudar a crear sinergies i alineació en els esforços educatius.
- Obrir els espais i equipaments del centre a la comunitat per una major interacció i aprofitament dels recursos.
- Participar en projectes educatius territorials i establir plans consensuats amb el territori per contribuir a una integració més efectiva.
- Tenir el suport dels agents locals.
- Augmentar l'autonomia dels centres per adaptar-se millor a les necessitats de l'entorn.
- Designar responsables per coordinar les relacions amb l'entorn.

- Modificar la cultura professional del professorat

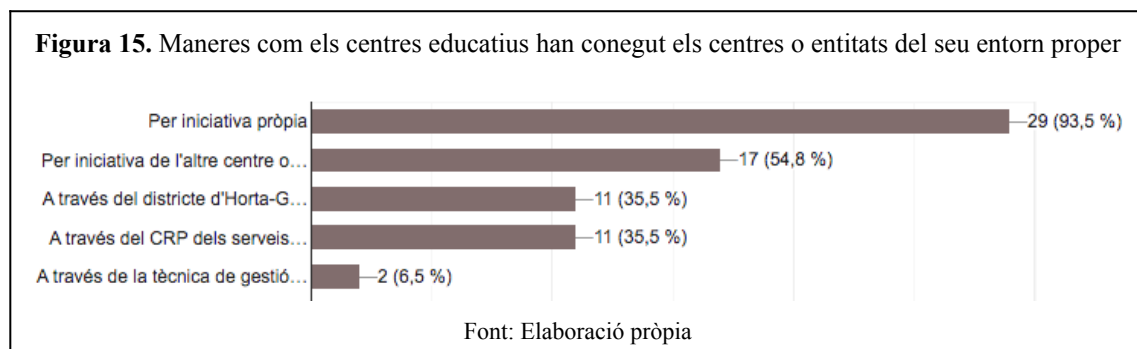
En relació a aquestes estratègies, **els centres educatius per tal de relacionar-se amb els centres i entitats del seu entorn** expressa amb un 22,6% que té molt ben identificats els centres i entitats de l'entorn proper del seu centre educatiu i un 71% diu que bastant (Figura 14).

Aquestes dades evidencien que **amb caràcter general hi ha una notable identificació per part dels centres educatius dels centres i entitats que es troben en el seu entorn proper**. Aquest alt grau d'identificació reflecteix un esforç considerable per part dels centres educatius per establir connexions sòlides amb la comunitat local. Conèixer bé els centres i entitats de l'entorn pròxim permet als centres educatius desenvolupar estratègies més efectives per col·laborar amb ells, enriquint l'experiència educativa del seu alumnat i potenciant el seu impacte positiu en la comunitat. A més, una bona identificació de l'entorn facilita la creació de xarxes de suport i col·laboració, essencials per a la realització d'activitats conjuntes i projectes comunitaris. L'alt grau d'identificació dels centres i entitats també suggereix un enfocament proactiu dels centres educatius envers la integració i el compromís amb el seu entorn, la qual cosa contribueix a una millor cohesió social i a una resposta més efectiva a les necessitats i oportunitats locals. Així, aquestes dades subratllen la importància de conèixer i establir relacions amb el context social com a part integral de les estratègies educatives, beneficiant tant a l'alumnat com a la comunitat en general.

Pel que fa a les maneres com els centres educatius han conegut els centres o entitats del seu entorn proper (Figura 15), **un 93,5% dels centres educatius coincideix que els ha**

conegut per iniciativa pròpia. Aquesta xifra destaca la proactivitat dels centres en buscar i establir connexions amb els agents locals, reflectint un esforç conscient per integrar-se i col·laborar amb el seu entorn. En segona opció, un 54,8% dels centres educatius coincideix en menor grau que la coneixença ha estat per iniciativa de l'altre centre o entitat. Això indica que també hi ha una interacció bidireccional, amb altres agents de la comunitat també prenent la iniciativa per establir relacions amb els centres educatius, la qual cosa facilita la creació de xarxes col·laboratives. En tercer lloc, un 35,5% dels centres educatius estableix el contacte a través del districte o del CRP (Centre de Recursos Pedagògics) dels serveis educatius d'Horta-Guinardó. Aquest percentatge mostra el paper important dels serveis educatius en facilitar la connexió entre els centres i les entitats locals, proporcionant un suport estructural i organitzatiu que ajuda a enfortir la col·laboració comunitària. Finalment, un 6,5% dels centres educatius estableix el contacte gràcies a la tècnica de gestió territorial del districte. Aquesta dada subratlla que, tot i ser una via menys utilitzada, la gestió territorial té un paper en facilitar la interacció entre els centres i el seu entorn. En resum, aquestes xifres evidencien que **la majoria dels contactes es generen per iniciativa pròpia o per altres centres i entitats**, mentre que les vies institucionals com el districte o la tècnica de gestió territorial tenen una presència més limitada però complementària.

En relació a la coordinació i gestió de les relacions amb els centres i entitats del seu entorn proper, un 42% dels centres educatius compten amb una persona que s'encarrega d'aquesta funció. Aquesta xifra reflecteix un esforç important per establir connexions organitzades i efectives amb la comunitat local, facilitant la col·laboració i l'intercanvi de recursos. La presència d'una persona responsable dedicada a aquestes tasques permet als centres educatius maximitzar les oportunitats de treball conjunt i

assegurar que les iniciatives comunitàries siguin implementades de manera coherent i planificada.

Pel què fa a l'obertura de les instal·lacions, un 48,4% dels centres educatius les obren en horari no lectiu perquè altres centres, entitats o persones del seu entorn proper puguin desenvolupar les seves activitats. Aquesta xifra indica un compromís considerable per part dels centres educatius amb la comunitat local, proporcionant espais que faciliten la realització d'activitats diverses fora de l'horari escolar. No obstant això, aquest percentatge augmenta fins al 60% en els centres de titularitat pública i disminueix en un 27% en els centres de titularitat privada i concertada, el que suggereix que els centres públics són més propensos a obrir les seves instal·lacions per a l'ús comunitari. Aquesta major disponibilitat pot estar relacionada amb un enfocament més gran en el servei públic i la creació de recursos accessibles per a tota la comunitat. Els centres de titularitat pública sovint tenen una missió que inclou la facilitació d'espais i serveis per al benefici general, reflectint un compromís amb l'accessibilitat i la inclusió comunitària.

7.3 MODEL DE CENTRES EDUCATIUS DEL DISTRICTE D'HORTA-GUINARDÓ

Segons les dades obtingudes en aquests dos blocs i segons els models que estableix Martín-Moreno 2010 i 2012, de la relació dels centres educatius amb el seu entorn, s'ha pogut identificar que la meitat dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó tindria com a model el tercer, són centres bidireccionals, s'obren a nous usuaris amb l'obertura del centre fora de l'horari escolar i utilitzen recursos comunitaris dels centres i entitats existents. Si busquem una sintonia majoritària dels centres educatius, seria el segon model, amb una tendència d'obrir-se a l'entorn per aprofitar els recursos que ofereix, per tal d'enriquir l'aprenentatge el de l'alumnat.

Buscant un model de centre educatiu del districte d'Horta-Guinardó en relació amb els centres i entitats del seu entorn segons les dades de l'estudi es podria dir que **els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó estableixen relacions de forma habitual al llarg del curs amb els centres i entitats del seu entorn proper i ho fan per tal d'enfortir la seva relació** (un 90% dels centres educatius coincideix en aquest aspecte) **i aprofitar els recursos que ofereix** (en aquest cas un 84% dels centres diu que un dels

objectius és el de millorar l'aprenentatge i les oportunitats educatives de l'alumnat i això s'aconsegueix aprofitant els recursos que ofereixen els recursos humans o materials de l'entorn (centres i entitats) tal com diu la segona modalitat de Martín-Moreno, 2010 i 2012). **A més a més s'observen tendències als centres educatius amb un enfocament comunitari.** Un 54,8% dels centres educatius alguna de les activitats desenvolupades amb els centres i entitats de l'entorn han estat de Servei Comunitari i/o d'Aprenentatge i Servei (ApS) i un 71% el seu objectiu és el de col·laborar en una necessitat compartida entre el centre educatiu i l'altre centre i entitat.

Amb tot això podríem dir com a model general que **els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó estableixen relacions de forma habitual al llarg del curs amb els centres i entitats del seu entorn proper amb una tendència a l'enfocament comunitari per tal d'enfortir la seva relació i aprofitar els recursos que s'ofereixen.**

7.4 BENEFICIS I VALORACIONS DE LES ACTIVITATS AMB L'ENTORN SOCIAL

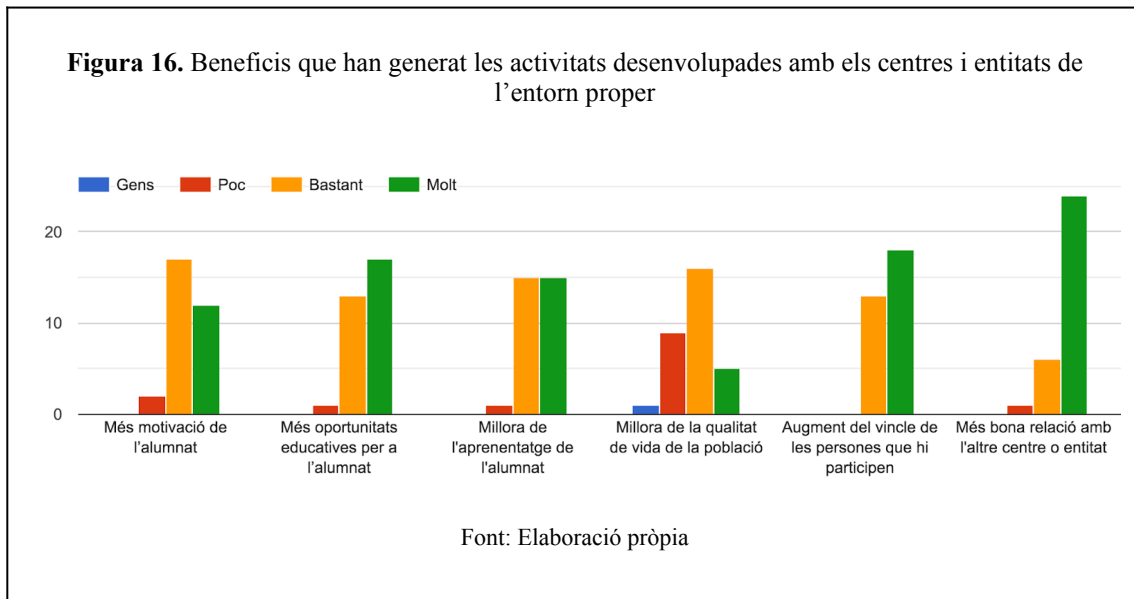
Segons la literatura del marc teòric, els beneficis, l'enriquiment esmentat per part dels centres educatius i la comunitat quan els centres educatius estableixen relacions amb el seu entorn serien:

1. **Obtenció de noves metodologies i eines:** Innovació i perfeccionament docent.
2. **Compartir recursos i treball en xarxa:** Facilita la cooperació i l'intercanvi de coneixements.
3. **Empoderar les persones:** Augmenta la participació, la solidaritat i el sentiment de pertinença.
4. **Augment del capital humà i social de l'organització:** Enforteix el vincle amb l'entorn i la cohesió social.
5. **Més oportunitats per a l'alumnat:** Inclou l'augment de competències, habilitats socials, i millora de l'aprenentatge.
6. **Noves experiències per al centre educatiu i la comunitat:** Enriquiment de l'entorn educatiu.
7. **Comprensió més òptima de la societat:** Facilita la compensació de desigualtats educatives i promou una millor integració social.

D'aquests beneficis els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona en reconeixen diversos que poden ser agrupats en diferents categories que subratllen l'impacte positiu d'establir relacions amb l'entorn (Figura 16):

1. **Més bona relació amb l'altre centre o entitat:** Un 77% dels centres creuen que les activitats han generat una millor relació amb altres centres o entitats, i un 19% afegeix que ha estat bastant beneficiosa. Això representa un total del 96%, reflectint que la majoria dels centres veuen aquestes col·laboracions com a clau per establir vincles més sòlids i productius amb els centres i entitat del seu entorn proper. Aquesta millora en les relacions és fonamental per crear una xarxa de suport i col·laboració mútua que enforteixi la cohesió social.
2. **Augment del vincle de les persones que hi participen:** Un 58% dels centres educatius consideren que les activitats han augmentat molt el vincle entre les persones participants, i un 42% ho considera bastant. Aquesta xifra totalitza el 100%, demonstrant que les activitats amb l'entorn ajuden a establir connexions més fortes i personals, que són crucials per una comunitat cohesionada i participativa.
3. **Més oportunitats educatives per part de l'alumnat:** Un 55% dels centres creuen que les activitats han proporcionat moltes més oportunitats educatives als alumnes, amb un 42% que considera que l'augment ha estat bastant notable. Amb una puntuació total del 97%, això indica que les col·laboracions amb altres entitats no només milloren l'experiència educativa, sinó que també obren noves vies d'aprenentatge i creixement per l'alumnat.
4. **Millora de l'aprenentatge de l'alumnat:** Un 48% dels centres afirmen que les activitats han millorat molt l'aprenentatge dels alumnes, i un 48% ho considera bastant. Aquesta puntuació del 96% mostra que, en general, les activitats conjuntes contribueixen significativament a l'aprenentatge acadèmic, enriquint la qualitat educativa i l'experiència d'aprenentatge dels estudiants.
5. **Més motivació per part de l'alumnat:** Un 39% dels centres indiquen que les activitats han augmentat molt la motivació dels alumnes, mentre que un 55% considera que l'impacte ha estat bastant gran. Amb un total del 94%, es confirma que les activitats amb l'entorn no només fan que l'alumnat estigui més compromès amb el seu aprenentatge, sinó que també els inspiren a participar activament en el seu procés educatiu.

6. **Millora de la qualitat de vida de la població:** Un 16% dels centres veuen una millora molt significativa en la qualitat de vida de la població, mentre que un 52% ho consideren bastant. Aquesta xifra totalitza el 68%, indicant que, encara que la millora en la qualitat de vida no és vista com el benefici principal, les activitats amb l'entorn contribueixen al benestar general, impactant positivament en la comunitat local.

Relació amb l'enfortiment de la cohesió social:

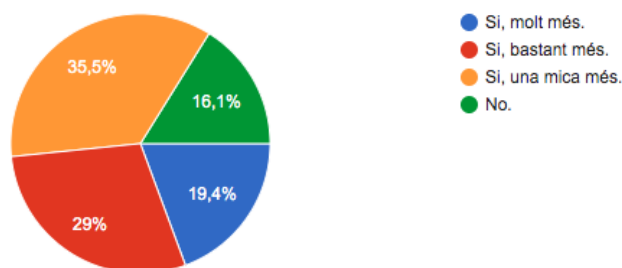
Els dos primers beneficis, relacionats amb la millora de les relacions amb altres centres o entitats i l'augment del vincle entre les persones, són especialment rellevants per a l'enfortiment de la cohesió social. La fortlesa en les relacions entre centres i els vincles personals contribueixen a construir una comunitat més integrada i solidària. Els centres educatius reconeixen clarament aquests aspectes com a beneficis clau, subratllant la importància de les activitats amb l'entorn per a la creació d'un entorn social més coherent i cooperatiu. Aquest enfocament en la cohesió social **reflecteix una valoració significativa dels aspectes relacionals de les col·laboracions, destacant la seva importància per a la millora del teixit comunitari.** Això es relaciona amb la idea que establint organitzacions educatives que estiguin vinculades amb l'entorn fan augmentar les aliances amb la comunitat obtenint el màxim benefici del capital humà i social (Muñoz et al., 2013, Martín Morales, 2013 i Diaz et al., 2017).

Segons els centres educatius, **la relació que mantenen amb els centres i entitats del seu entorn pròxim és valorada, de mitjana, amb un 8 sobre 10.** Aquesta valoració elevada indica un alt nivell de satisfacció i eficàcia en les interaccions que aquests centres mantenen amb la seva comunitat local. Una puntuació de 8 sobre 10 reflecteix que els centres educatius consideren que les seves col·laboracions amb els agents externs són en gran mesura positives i beneficioses. Això suggereix que aquestes relacions aporten valor significatiu tant a nivell pràctic com a nivell de creació de xarxes de suport. Aquesta alta valoració pot ser indicativa de diversos factors clau, com la bona comunicació i coordinació amb els centres i entitats, la creació d'activitats que satisfan les necessitats tant dels centres com dels entitats col·laboradores, i l'impacte positiu d'aquestes col·laboracions en la comunitat. A més, una puntuació alta pot reflectir la confiança que els centres tenen en la seva capacitat per construir i mantenir relacions sòlides, així com la satisfacció amb els resultats aconseguits a través d'aquestes interaccions.

Com s'observa en la Figura 17, **un 84% dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona expressen l'interès per tal d'augmentar les activitats que desenvolupen amb altres centres i entitats del seu entorn proper.** Aquest alt percentatge evidencia una forta motivació per expandir les col·laboracions i activitats amb els centres i entitats, reflectint una clara voluntat d'enriquir les experiències educatives i les connexions amb el seu entorn local.

D'entre aquest 84%, un 64,5% manifesta un interès per augmentar aquestes activitats de manera bastant o molt més significativa. Aquesta majoria indica no només una intenció de col·laborar més, sinó també un desig intens de potenciar aquestes interaccions. La gran proporció de centres que volen ampliar considerablement les seves activitats suggereix que ja perceben beneficis substancials en les col·laboracions actuals i volen explorar més oportunitats per maximitzar aquests avantatges. Aquest desig de creixement pot estar motivat per diversos factors, com ara la valoració positiva de les activitats comunitàries ja realitzades, la necessitat de respondre a noves oportunitats o reptes que han emergit, o la recerca de maneres per enriquir els projectes educatius. Les activitats conjuntes amb altres centres i entitats poden proporcionar recursos addicionals, diversificar les experiències d'aprenentatge, i establir vincles més forts amb la comunitat local, tot això contribuint a una educació més completa i integrada.

Figura 17. Interès dels centres educatius per augmentar les activitats que desenvolupen amb altres centres i entitats del seu entorn proper

Font: Elaboració pròpia

Per últim, **els centres educatius valoren de mitjana amb un 7,5 sobre 10 que el qüestionari els ha ajudat a prendre consciència sobre la relació que tenen amb els centres i entitats del seu entorn proper.** Aquesta valoració indica un nivell notable de reconeixement i apreciació per part dels centres respecte als beneficis del qüestionari en termes d'autoconeixement i reflexió. Una puntuació de 7,5 sobre 10 reflecteix que els centres han trobat útil el qüestionari per identificar i comprendre millor les seves relacions amb altres entitats i centres en la seva comunitat. Això suggereix que el qüestionari ha complert notablement el seu propòsit de proporcionar informació valuosa sobre aquestes connexions, ajudant els centres a identificar punts forts, àrees de millora i oportunitats de col·laboració. El fet que la valoració sigui positiva indica que els centres consideren que el qüestionari ha aportat una perspectiva valuosa i pràctica sobre com es relacionen amb el seu entorn. Aquesta consciència pot ser essencial per millorar les estratègies de col·laboració i comunicació, optimitzar els recursos compartits, i establir aliances més efectives. Conèixer millor la dinàmica de les relacions amb altres centres i entitats permet als centres educatius ajustar les seves pràctiques i aprofitar millor les oportunitats de cooperació. En resum, una valoració mitjana de 7,5 sobre 10 indica que els centres educatius reconeixen el valor del qüestionari com a eina per a la reflexió i el coneixement sobre les seves relacions amb els centres i entitats del seu entorn. Aquest grau de consciència i apreciació subratlla **la importància del qüestionari en el procés d'autoavaluació i millora contínua en el context de la col·laboració amb l'entorn proper.**

7.5 LIMITACIONS DEL TREBALL

Les limitacions de l'estudi inclouen diversos elements que poden haver influït en la seva qualitat i abast. Primerament, com que es tracta del primer estudi realitzat, la falta d'expertesa i formació específica en estadística pot haver limitat l'eficàcia en l'anàlisi de dades i en la interpretació de resultats. El volum de dades a gestionar també ha pogut ser un desafiament, dificultant una anàlisi exhaustiva. A més, la impossibilitat de realitzar una comparativa i anàlisi de xarxes pot haver restringit la comprensió completa de les relacions entre els centres i el seu entorn.

La comparativa amb el teixit social general no s'ha pogut realitzar completament, i la falta de dades comparatives entre barris ha estat causada per una participació desigual, la qual podria haver compromès la fiabilitat dels resultats. Finalment, l'estudi ha deixat de banda la intensitat de les relacions amb l'entorn segons diversos indicadors, així com la freqüència i aprofitament de les activitats realitzades de forma específica amb els centres i entitats locals, cosa que podria haver aportat dades addicionals valuoses per a una gestió més completa.

7. CONCLUSIONS

Aquest treball ha evidenciat **la importància d'establir relacions entre els centres educatius i el seu entorn**, per una part basada en l'anàlisi de la literatura existent sobre el tema a través de la recerca documental. Les raons per les quals aquestes connexions són fonamentals poden agrupar-se en dues grans categories: les necessitats pedagògiques i les necessitats socials.

Com a **necessitats pedagògiques** destaca per una part la funció pedagògica que té l'entorn per tal d'integrar l'educació amb la societat i així garantir una formació completa dels ciutadans, contribuint al benestar i al progrés social. Això significa que l'educació ha de ser vista com un element interconnectat amb la realitat social, enlloc d'un fenomen aïllat. Per una altra part, l'aprofitament de la cultura del territori i els recursos locals en el procés educatiu permeten incorporar l'entorn al currículum, facilitant que l'alumnat connecti els coneixements adquirits amb la realitat que l'envolta. Això fomenta una educació més rellevant i contextualitzada, que enriqueix l'aprenentatge i reforça la identitat cultural. En tercer lloc, la connexió amb l'entorn permet un desenvolupament integral de l'infant, ajudant-lo a desenvolupar competències completes que abasten no només l'aspecte acadèmic sinó també el social i l'emocional. Per últim, es posa en relleu com la integració de l'entorn en l'educació pot millorar significativament l'ensenyament i l'aprenentatge, proporcionant a l'alumnat experiències més rellevants i aplicables.

Dins l'àmbit social, atenent l'alta mobilitat social, s'evidencia per una part la necessitat que els centres educatius estiguin connectats amb l'entorn adaptant-se a la diversitat i promovent una convivència harmònica entre les persones de diferents orígens i contextos. La capacitat d'adaptar-se a aquestes variacions és crucial per afrontar els reptes d'aquesta diversitat. En segon lloc, degut a l'augment de l'individualisme, la divisió dels interessos i les identitats col·lectives (Carmona i Rebollo, 2009 i Delval, 2013) és necessari establir aquestes relacions amb l'entorn per enfortir el sentiment de comunitat amb una actitud col·laborativa fent possible la integració i la cohesió social (Subirats i Albaigés, 2006 i Martín Moreno, 2010 i 2012). En darrer lloc, és fonamental que els centres educatius s'adaptin i entenguin la complexitat social (Delval, 2013 i Martínez i Rogero, 2021) i estiguin alineats amb aquesta realitat social i les necessitats canviants de la comunitat assegurant la coherència entre els centres educatius i el seu

entorn (Martín Moreno, 2010, Gairín i Rodríguez-Gomez, 2010, Gordó, 2012, Muñoz et al., 2013 i Martín Morales, 2013, Tort i Simó, 2015 i González i Longás, 2022).

Així doncs, establir relacions entre els centres educatius i el seu entorn no només respon a necessitats pedagògiques per millorar el procés educatiu, sinó també a necessitats socials per enfortir el sentiment comunitari i afrontar els reptes de la diversitat i les desigualtats. Aquestes connexions són essencials per garantir que els centres educatius compleixin amb les seves funcions socials i educatives en una societat en constant canvi.

A través de l'estudi del treball de camp s'ha pogut identificar una predisposició notable dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó per tenir un caràcter de proximitat i obertura amb l'entorn proper quan desenvolupen les seves activitats. Tres de cada quatre centres educatius de forma habitual desenvolupa activitats quan ho fa amb centres i entitats del seu entorn proper. Sobretot tenen més tendència en aquest aspecte, els centres educatius de titularitat pública, que també són els que fan un major ús dels equipaments públics. **El caràcter de proximitat** a més a més fa que els centres educatius les activitats que desenvolupen amb els centres i entitats del seu entorn proper gairebé sempre no tenen un cost per l'alumnat fet que promou l'accessibilitat i la inclusió permetent experiències educatives enriquidores sense barreres econòmiques i promovent igualtat d'oportunitats.

Gairebé la totalitat dels centres educatius alguna de les activitats que desenvolupa ho fa amb altres centres educatius fet que mostra la connexió i la xarxa que s'estableix entre els diferents centres educatius encara que el tipus d'ensenyament, titularitat o tipologia de centre pugui ser diferent. Tenen també un rol important en aquestes connexions els centres cívics, casals d'entitats o casals de barri on gairebé dos de cada tres centres educatius fan alguna de les seves activitats. Aquests espais contribueixen a crear una comunitat més integrada i dinàmica promovent el creixement personal i col·lectiu. En menor mesura, la meitat dels centres educatius fa activitats en biblioteques, espais que faciliten la cohesió social i el coneixement dels individus. També en aquesta proporció fan activitats en **centres esportius, residències, llars, centres de dia, casals per a gent gran, associacions o col·lectiu veïnals, socials, culturals, religiosos, ambientals o artístics** o amb algun **centre mèdic** ja sigui un CAP o un hospital com el de St Pau. Amb tot això es confirma, com diu Canut i Pujol (2021),

en el cas dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó que l'educació no depèn d'un sol agent i trascendeix les parets del centre aprofitant les oportunitats de l'entorn.

La freqüència més predominant dels centres educatius és desenvolupar aquestes activitats amb els centres i entitats, una vegada al trimestre. És destacable comentar, que el 96% dels centres educatius repeteixen almenys una vegada aquestes activitats amb els centres o entitats del seu entorn al llarg del curs escolar.

Per part dels centres educatius del districte d'Horta-Guinardó de Barcelona **hi ha una notable identificació dels centres i entitats que es troben en el seu entorn proper.** Pel què fa a la manera com els centres educatius han conegut els centres o entitats del seu entorn proper majoritàriament ho han fet per iniciativa pròpia. Gairebé la meitat dels centres compten amb una persona encarregada de coordinar i gestionar les relacions amb els centres o entitats del seu entorn proper i obren les instal·lacions en horari no lectiu. En aquest últim cas els centres públics són més propensos a obrir les seves instal·lacions.

Els objectius principals dels centres educatius d'Horta-Guinardó per relacionar-se amb els centres i entitats del seu entorn proper són integrar-se de manera efectiva en l'entorn urbà i així enfortir la seva relació i per una altra part millorar l'aprenentatge de l'alumnat. En menor mesura ho fan amb la necessitat de col·laborar amb els centres i entitats en necessitats compartides. Podríem dir com a model generalista doncs que **els centres educatius del districte d'Horta-Guinardó estableixen relacions de forma habitual al llarg del curs amb els centres i entitats del seu entorn proper amb una tendència a l'enfocament comunitari per tal d'enfortir la seva relació i aprofitar els recursos que ofereix.**

En relació als beneficis d'establir relacions amb els centres i entitats de l'entorn es determina amb l'estudi **per una part el benefici que tenen desenvolupar aquestes activitats per l'enfortiment de la cohesió social i per l'altra com s'enriqueix la qualitat educativa i l'experiència d'aprenentatge de l'alumnat.** Alhora es confirma com les activitats amb l'entorn no només fan que l'alumnat estigui més compromès amb el seu aprenentatge, sinó que també els inspiren a participar activament en el seu procés educatiu, a estar més motivats.

Amb tot això, esmentar com amb els resultats exposats s'han confirmat les tres hipòtesis plantejades així com s'han aconseguit els objectius proposats al proporcionar una comprensió detallada de com els centres educatius del districte interactuen amb el seu entorn. Gràcies a l'anàlisi realitzat, s'ha pogut identificar i descriure les relacions que mantenen amb altres entitats, així com les estratègies que utilitzen per establir aquestes connexions. A més, l'estudi ha revelat els beneficis que aquestes col·laboracions aporten tant als centres com a la comunitat en general, oferint una visió clara de com aquestes interaccions enriqueixen l'aprenentatge i el desenvolupament educatiu i social. També a través del treball he tingut l'oportunitat de conèixer iniciatives del districte com Carmel Amunt, Interxarxes, la xarxa educativa 0-18 d'Horta-Guinardó i entitats com el grup d'estudi el Pou. També establir conversa amb el Servei Educatiu d'Horta-Guinardó, Torre Jussana i el Mas Guinardó entre d'altres.

Per finalitzar, esmentar que el qüestionari de l'estudi pot ser una eina valuosa i versàtil per a la seva aplicació en diversos territoris, oferint l'oportunitat d'obtenir una comprensió més rica i completa del fenomen investigat. Aquesta expansió geogràfica del qüestionari permetria la recopilació de dades que reflecteixin la diversitat cultural, social i econòmica de diferents regions, enriquint així els resultats de l'estudi i fent-los més representatius. Per garantir que el qüestionari sigui efectiu en diferents entorns, és fonamental adaptar certes preguntes a les especificitats de cada lloc tant culturals, socials o econòmiques per exemple. Aquesta sensibilitat a les variacions locals garantirà que les dades recollides siguin rellevants i útils per a l'anàlisi. Un altre aspecte crucial és la inclusió de col·laboradors locals en el procés de disseny i implementació del qüestionari. Aquests col·laboradors poden aportar una perspectiva interna que ajudi a identificar les àrees que necessiten ajustaments i assegurar-se que les preguntes siguin entenedores i pertinents per als participants de la zona. La seva participació pot millorar la qualitat de les dades recollides i fomentar una major acceptació i cooperació dels enquestats.

En resum, l'ampliació del qüestionari de l'estudi a altres territoris, amb les adaptacions necessàries, pot proporcionar un enriquiment de l'estudi amb una diversitat de perspectives, fent-lo més robust i integral. Amb una planificació acurada i una adaptació respectuosa, el qüestionari pot esdevenir una eina poderosa per a la investigació social i científica en diferents contextos geogràfics.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Ajuntament de Barcelona (2023). Horta-Guinardó. Departament d'Anàlisi. Oficina Municipal de Dades.

Ajuntament de Barcelona (s.f). <https://ajuntament.barcelona.cat/ca/>

Albaigés, B., Selva, M. i Baya, M. (2009). *Infants, família, escola i entorn: Claus per a un temps educatiu compartit*. Projecte Temps de Barri, Temps educatiu compartit. Fundació Jaume Bofill.

Alcántara et al. (2022). *L'acció comunitària com a estratègia de millora educativa i construcció de ciutadania en època de pandèmia*. Temps d'Educació, 63, p.171-184. Universitat de Barcelona <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8799318>

Aprenentatge servei (s.f). *Què és l'aprenentatge i servei (ApS)*. <https://aprenentatgeservei.cat/que-es-laps/>

Arqbag., Cerri, S. i Vilajoana, A. (2021). *L'escola expandida*. Editorial Pol-len edicions i Arqbag, cooperativa d'arquitectura. Col·lecció L'Observatori. Sèrie SOSTRES. 186 pp.

Ballester, M. (2013). *Acció comunitària i treballadors comunitaris*. Consorci Acció Social de la Garrotxa. <https://www.casg.cat/accio-comunitaria-i-treballadors-comunitaris/>

Ballester, Ll., Pascual, B. i Cabellos, A. (2021). *El desenvolupament del capital social com a repte del treball comunitari*. Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques. Universitat de les Illes Balears.

Barcelona (s.f) <https://orgullosademiciudad.blogspot.com/2014/04/horta-guinardo.html>

Batlle, R., Bosch, C., Palos, J., Puig, J.M. (2006). *Aprenentatge servei. Educar per a la ciutadania*. Edicions Octaedro i Fundació Jaume Bofill

Brown, M., Gómez, A. i Munté, A (2013). *Procesos dialógicos de planificación de los servicios sociales: el proceso de cambio en los barrios de La Milagrosa y La Estrella (Albacete)*. Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales. Universidad de Barcelona. Vol. XVII, 427 (6).

Canal, JM. (2021). *Metodología Comunicativa Para La Investigación De Las Nuevas Masculinidades*. Alternativas en la Educación Primaria. Valencian International University.

- Canut, M. i Pujol, M. (2021). *D'illes a nodes. Repensem els centres educatius, en clau 360*. Educació 360. Educació a temps complet. Fundació Bofill.
- Carmel Amunt (s.f). <https://www.carmelamunt.org/>
- Carmona, M. i Rebollo, O. (coord) (2009). *Guia operativa d'acció comunitària*. Acció Social i Ciutadana. Ajuntament de Barcelona.
- Casares, R. i Vila, I. (2009). *Educación y sociedad. Una perspectiva sobre las relaciones entre la escuela y el entorno social*. Cuadernos de Educación. Editorial Horsori. 169 pp.
- Cieza, J.A. (2006). *Educación comunitaria*. Revista de Educación, 339, p. 765-799.
- Civís, M., Longàs, E., Longàs, J. i Riera, J (2007). *Educació, territori i desenvolupament comunitari. Pràctiques emergents*. Educació social. Revista d'intervenció socioeducativa, 36, p. 13-25.
- Civís, M. (2021). *Per una escola connectada amb l'entorn*. Interseccions: educació, cultura i comunitat, p. 24-27. Ajuntament del Prat de Llobregat.
- Consorti d'Educació de Barcelona (s.f). <https://www.edubcn.cat/ca/>
- Delval, J. (2002). *La escuela posible. Cómo hacer una reforma de la educación*. Ariel. Barcelona.
- Delval, J. (2013). *La escuela para el siglo XXI*. Revista Electrónica Sinéctica, 40, p. 1-18. Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Occidente. Jalisco, México.
- Deusdad, B i Gairal, R. (2024). *Apunts continguts Bloc 1, 2 i 3. Concepte d'impacte social, RESI, creació social, avaluació d'impacte, experiències d'impacte social, protocol de medició de l'impacte social i metodologia comunicativa*. Assignatura "Investigació i impacte social". Màster en innovació en la intervenció social i educativa. Universitat Rovira i Virgili.
- Díaz, J., Civís, M., Longàs, J. i Riera, J. (2018). *Projectes d'innovació educativa comunitària: ingredients d'èxit i reptes*. Fundació Jaume Bofill.
- Diputació de Barcelona (s.f). <https://www.diba.cat/es/web/ods/coneix-els-ods>
- Direcció de Serveis d'Acció Comunitària (2016). *Cap a una política pública d'acció comunitària. Marc conceptual, estratègic i operatiu*. Direcció de serveis d'Acció

Comunitària Gerència de drets de ciutadania, participació i transparència. Ajuntament de Barcelona.

Educació 360 (s.f). <https://www.educacio360.cat/>

El Pou (2023). *Els barris del Districte d'Horta-Guinardó*. Publicació d'El Pou, Grup d'Estudis de la Vall d'Horta i la Muntanya Pelada, 13.

González, F. i Hungria, J.M (2017). *Informe Horta-Guinardó 2016*. El panoràmic. Fundació Ferrer i Guàrdia.

Essomba, M.A. (2019). *Educación comunitaria: crear condiciones para la transformación educativa*. Rizoma freireano – Rhizome freirean, 27. Instituto Paulo Freire de España.

Federación de Enseñanza de CCOO de Andalucía (2009). *La importancia del contexto en el proceso de enseñanza-aprendizaje*. Temas para la educación. Revista para profesionales de la enseñanza, 5.

Federación de Enseñanza de CCOO de Andalucía (2011). *Relación entre la escuela y el medio-entorno*. Temas para la educación. Revista para profesionales de la enseñanza, 12.

Flecha, R. (2018). *Evaluación del impacto social de la investigación*. Revista de Fomento Social, 73, p. 485–502.

Gaintza, Z. (2021). *El desenvolupament comunitari en el marc de l'educació social: una aproximació epistemològica*. Educació social. Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa, 79, p. 101-121.

Generalitat de Catalunya (s.f).

https://xtec.gencat.cat/ca/innovacio/programes_innovacio/educacio-infantil-i-primaria/programa-tandem/

González, C. i Longás, J. (2022). *Educació social, educació i democràcia des de la teoria del posicionament social*. Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa, 81, p. 77-95.

Gordó, G (2012). *Del centro educativo a la red educativa. Planes educativos de entorno, una organización en red*. Redes Educativas: La educación en la sociedad del conocimiento.

- Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) i Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) (2016). *Guía operativa de evaluación de la acción comunitaria*.
- Interxarxes (s.f) <http://www.interxarxes.com/>
- LOE (2006). Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2006/05/03/2/con>
- Longás, J., Civís, M., Roera, J., Fontanet, A., Longás, E. i Andrés, T. (2008). *Escuela, educación y territorio. La organización en red local como estructura innovadora de atención a las necesidades socioeducativas de una comunidad*. Universitat Ramon Llull.
- Magnet (s.f). <https://magnet.cat/>
- Manyà, C. i Morales, E. (2018). *Marc d'intervenció comunitària als centres de serveis socials de Barcelona*. Ajuntament de Barcelona.
- Martín G, A. i Morales L., J.A. (2013). *La apertura de los centros educativos a su entorno: los centros de educación secundaria*. Perspectiva Educacional, Formación de Profesores, vol. 52, 1, p. 68-96. Pontificia Universidad Católica de Valparaíso. Viña del Mar, Chile.
- Martin-Moreno, Q. (2001). *La interrelación de los centros educativos con su entorno social*. Edita: Comunidad de Madrid. Consejería de Educación. Dirección general de promoción educativa.
- Martín-Moreno, Q. (2010). *Contextualización de los centros educativos en su entorno*. Madrid, Editorial Sanz y Torres. 528 pp.
- Martín-Moreno, Q. (2012). *Estrategias para la interrelación de los centros educativos con su entorno*. Redes Educativas: La educación en la sociedad del conocimiento.
- Martín, A. i Morales, J.A. (2013). *Colaboración educativa en la sociedad del conocimiento*. Apertura, vol. 5, 1, p. 74-87. Universidad de Guadalajara. Guadalajara, México.
- Martínez, J. i Rogero, J. (2021). *El entorno y la innovación educativa*. REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación, 19(4), p. 71-81.
- Murillo, J.L. (2022). *Monográfico: La relación entre la escuela y el entorno social y natural. Escuelas y entorno*. Fórum Aragón, 35. Revista digital del Fórum Europeo de Administradores de la Educación de Aragón.

- Muñoz, M., Rodríguez-Gómez, D. i Barrera-Corominas, A. (2013). *Herramientas para la mejora de las organizaciones educativas y su relación con el entorno*. Perspectiva Educacional, Formación de Profesores, vol 52 (1), p. 97-123.
- Ospina, M. y Manrique, D.M. (2015). *El reto de la escuela: profundizar su relación con la comunidad escuela y comunidad*. Zona próxima. Revista del Instituto de Estudios en Educación Universidad del Norte, 22.
- Ruiz, M. y Capdevila, L. (2017). *Com enfortir la comunitat a través de l'escola. Prospecció de la situació i redacció de propostes*. Sistema comunitari de polítiques socials. Barcelona: Direcció de serveis d'Acció Comunitària. Gerència de drets de ciutadania, participació i transparència, p. 73-95.
- Servei Educatiu d'Horta-Guinardó (s.f). <https://serveiseducatius.xtec.cat/horta-guinardo/>
- Soler, M. (2015). *Impactes de la recerca. Una aproximació pràctica*. Ponència presentada a: I Jornada sobre Horitzons Científics de les Ciències Socials i les Humanitats. Impactes de la Recerca i Transferència de Coneixement. Universitat de Barcelona.
- Soler, M. (coord) (2022). *Impacto Social de la Investigación: Qué es y cómo visibilizarlo*. Red de Investigación en Impacto Social de la ciencia Net4Impact. Universidad Barcelona.
- Subirats, J. (2002). *Educació i comunitat*. Temps d'educació, 26, p. 181-200.
- Subirats, J., Alsinet, J., Riba, C., i Ribera, M. (2003). *Transformacions socials i noves dinàmiques educatives i professionals*. Institut de Ciències de l'Educació (ICE) i l'Institut de Govern i Polítiques (IGOP) de la Universitat Autònoma de Barcelona. Editorial Mediterrània. Col·lecció polítiques.
- Subirats, J. i Albaigés, B. (coord) (2006). *Educació i comunitat. Reflexions a l'entorn del treball integrat dels agents educatius*. Finestra oberta, 48. Fundació Bofill.
- Tort, A. i Simó, N. (2015). *Escola, entorn i ciutadania: balanç d'experiències i perspectives de futur*. Revista catalana de pedagogia, 8, p.19-31.
- Villanueva, A. y Mendizabal, E. (2018). *Impacto social de la investigación. Aproximaciones, desafíos y experiencias internacionales de evaluación*. Pontificia Universidad Católica del Perú.
- Viquipèdia (s.f). *Districtes i barris de Barcelona*.
https://ca.wikipedia.org/wiki/Districtes_i_barris_de_Barcelona

9. ANNEXOS

9.1 MODEL DEL QÜESTIONARI REALITZAT ALS CENTRES EDUCATIUS

Qüestionari. Les relacions amb l'entorn social dels centres educatius d'Horta-Guinardó de Barcelona.

Nom del centre educatiu: *

La vostra resposta

Nombre total d'alumnes del centre educatiu: *

La vostra resposta

BLOC.1. L'ACTIVITAT DEL CENTRE EDUCATIU AMB EL SEU ENTORN SOCIAL

Bloc de 9 preguntes per poder identificar i descriure les activitats que ha fet el vostre centre educatiu durant aquests dos primers trimestres del curs 2023-2024.

1. Durant aquest curs 2023-2024, el vostre centre educatiu ha realitzat alguna activitat amb algun altre centre educatiu, esportiu, cultural, biblioteca, hospital, empresa, institució, organització o entitat? (Resposta única) *

Si

No

2. Amb caràcter general, aquests centres o entitats amb els quals heu fet alguna activitat són propers al vostre centre educatiu? (Resposta única)

*

Per propers s'entén la zona del barri o a una distància aproximada d'un quilòmetre.

- Tots
- La majoria
- Més o menys la meitat
- Una minoria
- Cap

3. Amb quins d'aquests tipus de centres o entitats propers al vostre centre educatiu heu desenvolupat alguna activitat durant aquest curs 2023-2024? (Pots escollir més d'una opció)

*

Per propers s'entén la zona del barri o a una distància aproximada d'un quilòmetre.

- Amb algun altre centre educatiu (llar d'infants, escola, centre d'adults, escola d'arts, conservatori, escola oficial d'idiomes...)
- Amb alguna entitat d'educació en el lleure (agrupament escolta, esplai...)
- Amb algun museu
- Amb alguna biblioteca
- Amb algun centre cívic, casal d'entitats o casal de barri
- Amb alguna associació o col·lectiu veïnal, social, cultural, religiós, ambiental o artístic.
- Amb algun club o centre esportiu
- Amb algun centre mèdic (hospital, clínica, CAP, ...)
- Amb alguna residència, llar, centre de dia o casal per a gent gran
- Amb algun comerç (botiga, mercat, ...)
- Altres: _____

4. Si us plau, a continuació escriu el llistat amb els noms de tots els centres o entitats propers al vostre centre educatiu amb els que heu desenvolupat aquestes activitats. (Resposta oberta)

Per exemple: Biblioteca Mercè Rodoreda, Centre Esportiu Municipal Guinardó, Escola Infantil Pas a Pas, Institut Joan Brossa, Escola Estel, Escola Mas Casanovas, Hort Comunitari Pla i Armengol, Parròquia Mare de Déu de Montserrat i el Casal d'Entitats Mas Guinardó.

Text d'una resposta llarga

---

5. Amb quines freqüències heu desenvolupat aquestes activitats amb aquests centres o entitats? (Pots escollir més d'una opció) *

Almenys una vegada a la setmana

Cada quinze dies

Una vegada al mes

Una vegada al trimestre

Una vegada al curs

Altres: _____

6. A quins llocs heu desenvolupat aquestes activitats amb els centres o entitats? (Pots escollir més d'una opció) *

Al nostre centre educatiu

A la seva seu, centre o equipament

En un espai públic (carrer, plaça, parc...)

Altres: _____

7. Amb caràcter general, les activitats que heu desenvolupat amb aquests centres o entitats han tingut algun cost per al vostre alumnat? (Resposta única) *

Sí, totes.

La gran majoria.

Més o menys la meitat.

Una minoria.

No.

8. Amb quins objectius heu realitzat aquestes activitats? (Pots escollir més d'una opció) *

- Rebre un servei per a l'alumnat
- Millorar l'aprenentatge i les oportunitats educatives de l'alumnat
- Ajudar a l'altre centre o entitat en una tasca concreta
- Col·laborar en una necessitat compartida entre el nostre centre educatiu i l'altre centre o entitat
- Millorar l'entorn del nostre barri
- Conèixer millor l'entorn del nostre centre educatiu
- Enfortir la relació entre el nostre centre educatiu i els centres o entitats del nostre entorn
- Altres: _____

9. Alguna d'aquestes activitats que ha desenvolupat el vostre centre educatiu ha estat de Servei Comunitari i/o d'Aprenentatge i Servei (ApS)? (Resposta única) *

- Sí
- No

BLOC 2. ESTRATÈGIES DESENVOLUPADES PER RELACIONAR-SE AMB L'ENTORN SOCIAL

Segon bloc de 4 preguntes per tal de veure les estratègies dels centres educatius per relacionar-se amb les entitats i centres del seu entorn proper.

10. Teniu identificats els centres i entitats de l'entorn proper del vostre centre educatiu? (Resposta única) *

- Molt
- Bastant
- Poc
- Gens

	Gens	Poc	Bastant	Molt
Més motivació de l'alumnat	☐	☐	☐	☐
Més oportunitats educatives per a l'alumnat	☐	☐	☐	☐
Millora de l'aprenentatge de l'alumnat	☐	☐	☐	☐
Millora de la qualitat de vida de la població	☐	☐	☐	☐
Augment del vincle de les persones que hi participen	☐	☐	☐	☐
Més bona relació amb l'altre centre o entitat	☐	☐	☐	☐

15. Creus que us agradaria augmentar les activitats que desenvolupa el vostre centre educatiu amb altres centres o entitats del vostre entorn proper? (Resposta única) *

- Sí, molt més.
- Sí, bastant més.
- Sí, una mica més.
- No.

16. Amb caràcter general, com creus que és la relació del vostre centre educatiu amb els centres i entitats del vostre entorn proper? (Resposta única) *

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Dolenta   Molt bona

17. La realització del qüestionari t'ha ajudat a prendre consciència sobre la relació que té el vostre centre educatiu amb els centres i les entitats de l'entorn proper? (Resposta única) *

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Gens   Molt

MOLTES GRÀCIES PER LA PARTICIPACIÓ I EL TEMPS DEDICAT!